

גליון חג מורדהב

קובץ

האור לחיים

שנה רביעית

מאמרים ושיחות

מרן ראש הישיבה

הגאון הרב ראובן אלבז שליט"א

יום הכיפורים

פרשת האזינו

חג הסוכות - פרשת וזאת הברכה

תשפ"ב

זמני יום הכיפורים

ר"ת	צאת כיפור וסיים הצום	הדלקת נרות	י-ם
20:04	19:19	* 18:30	
20:01	19:17	18:27	ת"א
20:03	19:18	18:29	חיפה
20:03	19:18	18:29	ב"ש

* לנוהגים 40 דק': 18:10

הומנים עפ"י לוח המאור בהוצאת מוסדות "אור החיים"

להארות או הערות, ניתן לפנות
orhachaim4@gmail.com

דיסקים של שיעורי הרב ניתן להשיג
במשרדי אור החיים - 02-5000455

בס"ד ניתן לשמוע את השיעורים בשידור חי
בימים שלישי וחמישי בין השעות 21:00-22:00
קול הדף - 02-6400000
orhachaim.co.il

המעוניינים לסייע בהדפסת החוברת לשם זיכוי הרבים,
או להקדיש את העלון לרפואה, להצלחה, או לעילוי נשמה וכדו',
יוכלו לפנות באמצעות מייל:

orhachaim4@gmail.com
או בטלפון: **02-5000455** **058-321-3565**
052-7129793

יוצא לאור ע"י "מכון אור החיים"
רח' עזרא 1 ת.ד. 5512 ירושלים

תוכן עניינים

יום הכיפורים - פרשת האזינו - חג הסוכות - פרשת וזאת הברכה תשפ"ב

חלק מהמאמרים נלקטו מתוך הספר "משכני אחריד" - חומש דברים

יום הכיפורים:

- 1 ..... וגילו ברעדה
- 2 ..... טהרת יום הכיפורים
- 4 ..... להמשיך את ההתעלות לשאר ימות השנה
- 9 ..... כפרה התלויה בתשובה

פרשת האזינו:

- 11 ..... תפקידם של השמים והארץ
- 13 ..... מתוך שלא לשמה בא לשמה
- 16 ..... הכל בהשגחה עליונה מדוקדקת
- 22 ..... "אין עול" - אף לקרובי החוטא
- 24 ..... משפטי ה' אמת - לצדיקים ולרשעים
- 26 ..... אהבת ה' - כאהבת בן לאביו
- 27 ..... הנוטל עיצה מן הזקנים אינו נכשל
- 29 ..... מוטב יכנס החץ בי ולא בבני

חג הסוכות:

- 31 ..... מצוות ארבעת המינים
- 35 ..... זמן חינוך הילדים
- 38 ..... המשפט והרחמים

פרשת וזאת הברכה:

- 39 ..... טובה תחת רעה
- 46 ..... כל מה שקיבלת - העבר הלאה!
- 47 ..... תורה תחלתה חסד וסופה חסד

וגילו ברעדה

זוכים אנו לקיים בו מצות תשובה - מצווה מדאוריתא! וכי על מצוה זו לא נאמר: "תחת אשר לא עבדת את ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה" (דברים כח, מז)!!

מובן כי אין מדובר בשמחה של הוללות חלילה, אלא בשמחה קדושה של הודיה לה' על היום הגדול שנתן לנו, ועל מצות התשובה שהעניק לנו. אכן, גם לרעד יש מקום, אולם אפילו ביום הכיפורים - "וגילו בְּרַעְדָּה" (תהלים ב, יא),

אין מוותרים על השמחה!

בעבודת ה' צריך להיות חיבור של יראה ושמחה. זוהי צורה של יהודי: ירא הוא את האלוקים, אך עובד אותו בהתלהבות ובשמחה.

סיפר רבי דוד יונגרייז: בכל ליל יום כיפור, לאחר תפילת 'כל נדרי', כאשר הציבור כולו נסער ונרגש, רועד ונפחד מאימת הדין - היה רבי שמואל מניקלשבורג מדבר לפני הקהל ומעורר את הלבבות.

שנה אחת, בסיום דבריו, אמר למתפללים: "וכעת, הבה נרקד כולנו מסביב לתיבה!".

"כעת? לרקוד?!"
ה ש ת ו מ מ ו
המתפללים. "בליל היום הגדול והנורא הזה?!"

"יום הכיפורים הוא

מתנה עצומה שנתן

לנו הקב"ה כדי למחול

בו את כל עוונותינו,

ואינו אמור להיראות

כתשעה באב!"

"בודאי לרקוד!" השיב רבי שמואל, והסביר כי יום הכיפורים הוא מתנה עצומה שנתן לנו הקב"ה כדי למחול בו את כל עוונותינו, ואינו אמור להיראות כתשעה באב!

טהרת יום הכיפורים

מעשה בבת עשירים חכמה ומשכילה, שהוצע לה שידוך. ראתה לפניך בחור משכיל, נבון ובעל מידות מופלאות, אך עני מרוד.

"אין לי כסף אפילו כדי לקנות חליפה", הודה הבחור.

"מה הבעיה?", אמרה, "אני אשלם ואקנה לך הכל".

היא נתנה לו את כרטיס האשראי שלה, כדי שיקנה בו את כל צרכיו, וכמובן ששילמה את כל הוצאות החתונה.

לאושרה לא היה גבול, על שמצאה בחור מושלם, בעל מידות טובות ומופלאות.

למחרת יום הנישואין, בבוקרו של יום, יצא הבחור מן הבית, באומרו שהוא הולך למכולת לקנות כמה דברים...

כשהזמן חלף והוא לא שב - החלה הכלה לחשוש.

כשחלפו שעתים, וחיפושיה לא הניבו כלום, הזעיקה את בני המשפחה,

ביום הכיפורים זוכים ישראל שהקב"ה יטהר אותם.

"אמר רבי עקיבא: אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין, ומי מטהר אתכם? אביכם שבשמים, שנאמר (יחזקאל לו, כה): 'וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטָהַרְתֶּם'. ואומר: 'מְקוּהַ יִשְׂרָאֵל ה'" (ירמיהו יז, ג) - מה מקוה מטהר את הטמאים, אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל" (משניות יומא ח, ט).

המקוה שבו טובל אדם הרוצה להיטהר מעוונותיו, הם הדמעות שהוא מוריד על מעשיו הרעים, והתפילה הטהורה שלו מעומק הלב.

והנה, כפי שבטבילה צריך אדם להיזהר מחציצה, ולבדוק שאין דבר חוצץ על גופו, כך ביום הזה - כדי שהקב"ה יטהרנו, עלינו להסיר את כל המחיצות והמסכים המפרידים בינינו לבין בורא העולם, וכשנשבר את כולם - נזכה לטהרת יום הכיפורים.

הם אכלו ביחד, והבעל הצליח לרצות אותה.

אך למחרת בבוקר, שוב יצא לקניות בחנות, ושוב נעלמו עקבותיו...

הפעם כבר לא התקשרה למשטרה...

אם יבוא אותו בחור שוב אחרי שנה, מה תאמר לו? התשובה ברורה...

ומה איתנו???

אנחנו באים לפני הקב"ה ומבקשים: תן לנו שנה טובה, תן לנו ברכה והצלחה. מקבלים ממנו את הכל - ובורחים ממנו וממצוותיו.

כעבור שנה אנו נזכרים בו שוב. מגיעים, לוקחים את כרטיס האשראי שוב, ונעלמים לעוד שנה...

יום כיפור הוא הזדמנות של כפרה אמיתית. יכולים אנו לטהר את עצמנו מעוונותינו, ולהסיר את המחיצות

ומאוחר יותר קראה גם למשטרה.

אך הבחור נעלם בלי להשאיר שום עקבות. הדבר היחיד שהעיד כי הוא עדין חי, היה מעקב חשבון הבנק... הבחור משך מזומנים מפעם לפעם.

חלפה שנה, והנה הגיע שוב יום הנישואין. הכלה הבודדה פתחה את אלבום תמונות החתונה, והתגעגעה לרגעי האושר שהיו מנת חלקה פעם.

לפתע נשמעו דפיקות בדלת. היא פותחת, ומגלה לתדהמתה את בעלה, לבוש בחליפה מיוחדת ומפוארת, ובידו זר פרחים.

"שלום", הוא אומר לה, "אני מצטער על מה שהיה, מיד אסביר לך הכל".

היא הביטה בו המומה, ולא ידעה את נפשה. מה לעשות כעת? האם למחול ולסלוח, או להישאר בקפידא על הצער ועוגמת הנפש שגרם לה?...

זיווג הגון

תהילה בת אורלי

המבדילות בינינו לבין בורא העולם. יום שבו אפשר לשוב באמת, ולחזור לחיות באמת ובתמים תחת צל כנפי אך אין זה יום של קשר חד פעמי, אלא השכינה.

להמשיך את ההתעלות לשאר ימות השנה

מבטיח לנו שהקב"ה יסלח? כיצד אנו מברכים על דבר שאיננו בטוחים בו? הדבר יובן על פי מעשה שהיה עם רבי יהונתן איבשיץ זצ"ל, שמצעירותו נודע בפיקחותו ובחוכמתו הרבה, וכשגדל הפך להיות גאון עולם הבקי בכל התורה כולה.

בכיתתו למד בן עשירים שהיה קמצון, אף פעם לא היה מכבד את חבריו בממתקים ובמטעמים שהביא מביתו. פעם אחת אמר הנער יהונתן בליבו: "אני אצליח להוציא ממנו".

באותו יום הביא בן העשירים תפוח. היה זה טרום עונת התפוחים, הפירות הללו עדיין לא הגיעו לשוק, ומחירם היה גבוה מאוד.

התקרב אליו רבי יהונתן וביקש ממנו

יום הכיפורים הוא יום סליחה ומחילה, ואינו מכפר אלא למי שמאמין שיום זה הוא יום מחילה, סליחה וכפרה (ראה רמב"ם בהלכות שגגות פרק ג הלכה י').

והנה, לאחר שהאדם היה שרוי ביום הכיפורים בצום ובתפילה, הוא יוצא מיום הכיפורים בשמחה וטוב לבב, ואוכל ושותה בשמחה, שנאמר (קהלת ט, י) "לֶךְ אֲכַל בְּשִׂמְחָה לַחֲמֶךָ וּשְׂתֵה בְּלֵב טוֹב יִינֶה כִּי כָּבֵד רָצָה הָאֱלֹקִים אֶת מְצַשִּׁיךָ" (טור אורח חיים סימן תרכד).

ולכאורה, לשמחה מה זו עושה, מנין הביטחון שהקב"ה סולח לנו על עוונותינו?

בתפילות יום הכיפורים אנו מברכים: "מלך מוחל וסולח לעונותינו ולעונות עמו ישראל...", ולכאורה קשה, מי

חותמים את תפילת הנעילה, ומיד לאחר מכן - תפילת ערבית של חול. ואיך אנו פותחים את התפילה? כמו כל תפילת ערבית של חול: "והוא רחום יכפר עון".

ותמוה, האם כך ראוי לפתוח את התפילה הראשונה שלאחר יום הכיפורים, יום סליחה ומחילה? בעודנו שרויים באוירה המרוממת של היום הקדוש, ולבושים בגדי לבן, עוד לפני שטעמנו איזה דבר מאכל לאחר הצום - כבר ממהרים לומר: "והוא רחום יכפר עון". מה פשר הדבר?

אדם שקיבל על עצמו נזירות, כאשר מסתיימים ימי נזירותו - הוא חייב להקריב קורבן חטאת לה', "מִאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ" (במדבר ו, יא).

ותמוה, הלא אדרבה, הוא קיבל על עצמו נזירות, התקדש והתעלה, ומדוע עליו להביא קורבן חטאת?

שיתן לו פרוסה קטנה מהתפוח, אך הלה סרב.

קם רבי יהונתן וברך: "בורא פרי העץ" - ובכדי שלא תהיה לו ברכה לבטלה, הפצירו ילדי הכתה בנער העשיר שיתן לו חתיכה מהתפוח, וכך עשה.

כך גם אנו ביום הכיפורים מברכים: "מלך מוחל וסולח לעונותינו ולעונות עמו ישראל". באים מלאכי השרת ואומרים לפני הקב"ה: ריבוננו של עולם, תסלח להם מהר, כדי שלא תהא ברכתם 'לבטלה'... והקב"ה, אבינו שבשמים, מוחל וסולח לנו על כל עונותינו.

שמעתי פעם מראש הישיבה שלי, הגאון רבי דב מאיר רובמן זצ"ל:

לאחר יום של תשובה והתעלות הנפש, צום תפילות וידויים, אנו

הזאת? הרי ממה נפשך, אם יודעים שהגוי שם בפת חומרים לא כשרים, או אפילו אם מסופקים בכך, ודאי שאסור לאכול מן הפת; ואם יודעים בודאות שאין בפת שום חשש כשרותי - מה הענין להימנע מאכילתה דוקא בעשרת ימי תשובה - מאחר וזו פת כשרה?

ובכלל, יש להבין, מה פשר ההחמרה וההקפדה לזמן קצוב, כאשר לאחר יום כיפור ישוב להרגליו הישנים? איזה מראה וצורה יש ליהודי כזה, שמיד לאחר שמסתיימים עשרת ימי תשובה, משיל הוא מעליו את החומרות וההקפדות המיוחדות שקיבל על עצמו בימים אלו, וחוזר להרגליו החולין שלו?

אלא, אומרים לאדם: עשרת ימי תשובה הם ימים מיוחדים, ימי רצון, ועליך להתעלות בהם, אל תישאר באותו מצב! גם אם כל השנה לא הקפדת על דבר מסוים, למרות שמבחינה הלכתית היה לך על מה לסמוך, כשמגיעים עשרת ימי תשובה עליך להתעלות ולהקפיד בהם.

אכן, הדרישה בעיקרה היא לזמן קצוב,

מפרש הרמב"ן (כמדברו, יד), שקדושתו והתעלותו של הנזיר - היא גופא הסיבה להבאת הקורבן - "ביום מלאת ימי נזרו" (שם, יג). בתקופת נזירותו הוא התקדש, נטהר והתעלה למעלות נשגבות כל כך, עד שהשווהו הכתוב לנביא. אם כן, ראוי היה שיישאר בדרגתו המרוממת, עם כל חיי הקדושה והפרישות. ואם הוא פוסק מהנזירות, ושב אל חיי החולין ואל תאוות העולם - עליו להביא קורבן על כך.

יש סימן שלם בשולחן ערוך (סימן תרג), שמכיל סעיף אחד בן כמה מילים: "אף מי שאינו ניזהר מפת של כותים, בעשרת ימי תשובה צריך ליהדר".

בימים עברו, כשיהודים התגוררו בין גויים, המאפיה היתה של גויים. לא היה שייך לדרוש מהיהודי שלא לאכול מפתו של האופה הגוי. עם זאת, בימים הנעלים של עשרת ימי תשובה, מן הראוי שימנעו מכך, עם כל הקושי שבדבר.

ועלינו להבין, מה העניין בהקפדה

מובא בפרקי דרבי אליעזר (פרק מו):
 "ראה ס"מ שלא נמצא בהם ביום
 הכיפורים חטא, אמר לפניו: ריבון כל
 העולמים, יש לך עם אחד - כמלאכי
 השרת שבשמים, מה מלאכי השרת
 אין בהם אכילה ושתיה - כך ישראל
 אין להם אכילה ושתיה ביום
 הכיפורים. מה מלאכי השרת יחפי
 רגל - כך ישראל יחפי רגל ביום
 הכיפורים. מה מלאכי השרת אין להם
 קפיצה - כך ישראל עומדים על
 רגליהם ביום הכיפורים. מה מלאכי
 השרת שלום ביניהם - כך ישראל
 שלום ביניהם ביום הכיפורים. מה
 מלאכי השרת נקיים מכל חטא - כך
 ישראל נקיים מכל חטא ביום
 הכיפורים. והקדוש ברוך הוא שומע
 עתירתן של ישראל מן הקטגור שלהם
 ומכפר על המזבח ועל המקום ועל
 הכהנים ועל כל הקהל מקטן ועד גדול,
 ועל כל עונותיהם של ישראל ועל כל
 העם".

מה הכוונה "יחפי רגל", הרי ביום
 הכיפורים אנו מותרים בנעילת

למשך הימים הנשגבים הללו. אולם,
 לאחר שהאדם התעלה בימים אלה
 והקפיד שלא לאכול פת עכו"ם, בתום
 הימים הללו הוא יחשוב בליבו: "וכי
 לאחר שזכיתי להתעלות בימים נעלים
 אלו, אחזור אל ימי החולין, עם כל
 ההרגלים הישנים שנהגתי בהם, עם
 חוסר ההקפדה בדברים שההלכה
 אינה מחייבת?! לא ראוי לעשות כן!"
 וכך ממשיך האדם להרהר בינו לבין
 עצמו: "הרי בתקופה הזו נוכחתי
 לדעת שהחמרה הזאת ממש לא קשה
 ליישום, זה ממש לא 'סוף העולם'".
 ואז הוא מקבל על עצמו: "כדאי
 שאמשיך בהקפדה שהתחלתי בה,
 ולא אפסיק אותה, וה' הטוב יעזור לי
 שאוכל להתמיד בכך כל השנה".

וכך התרחבה ההחמרה של עשרת ימי
 תשובה והפכה להנהגה כללית, שאינה
 תלויה בזמן ובמקום.

כך גם הנזיר. לאחר שחי חיי קדושה
 עילאיים, אם ירד מהפסגה הזאת
 ויחזור להיות בדרגה פשוטה כפי שהיה
 קודם לכן - עליו להביא קורבן חטאת,
 "מאשר חטא על הנפש".

המבחן יהיה בתום יום הכיפורים, כאשר נרד ממהר הגבוה ונשוב אל מרגלות ההר. אדם שניתק את עצמו מן העולם הגשמי והארצי, והתעלה למדרגה של מלאכים, היה מצופה ממנו שייטול עימו את ההשגות הגבוהות שהשיג ביום הקדוש הזה אל המשך השנה. אם היה אפשר להידמות למלאכים ביום הכיפורים, אין מניעה להמשיך ולהתעלות גם בימים רגילים.

אך אם אנו אומרים לעצמנו: 'הנה נגמרו עשרת ימי תשובה, אפשר לחזור לקרקע המציאות' - המחשבה הזאת מעידה על כך שגם באותם ימים נשגבים, לא באמת העפלנו לפסגה. היה נדמה לנו שאנו נמצאים שם למעלה, במרומי ההר, אבל זה היה רק למראית עין.

לכן, מיד לאחר יום הכיפורים, ברדתנו מן ההר אל חיי המעשה, אנו פותחים ואומרים: "והוא רחום יכפר עון".

מנעלים שאינם מעורר של בהמה?

אכן, זהו תורף העניין. במשך כל ימות השנה האדם חי את העולם הזה, הוא לא מתנזר מתענוגות העולם, יש בו בהמיות במידה כזו או אחרת.

יום הכיפורים הוא יום של טהרת הגוף והנפש, אנו צמים כל היום ושקועים בתפילה מעת לעת. ביום קדוש זה אנו מצווים להסיר מעלינו כל זיק של בהמיות. אפילו המנעלים לכפות רגלינו, שהם החלק הכי נחות בגופנו - אסור שיהיו מעורר של בהמה, שלא יהיה לנו שום קשר לבהמיות.

הקב"ה רצה שביום הקדוש הזה נדמה למלאכים. המלאכים הם רוחניים לגמרי, אין בהם אכילה ושתייה, אין להם תאוות, אין בהם שנאה וקנאה - כך אנו מתעלים ביום זה לדרגת המלאכים.

ומנין נדע אם ההתעלות הזאת היא אמיתית ופנימית ולא חיצונית ושטחית?

כפרה התלויה בתשובה

עובדי עבודה זרה חלילה.

בדקו בכל ישראל, ולא מצאו מי שעובד עבודה זרה.

והרעב המשיך.

בשנה השניה כינס דוד המלך את כולם שוב, ואמר: תבדקו, אולי יש ביניכם אנשים החוטאים בגילוי עריות, ובגללם נעצרים הגשמים.

יצאו ובדקו - ולא מצאו.

כשהרעב המשיך גם בשנה השלישית, אמר דוד המלך: כנראה אין הדבר תלוי אלא בי. מיד עמד והתחיל לבכות לפני הקב"ה: ריבונו של עולם, אם בי הדבר תלוי תודיעני! ברצוני לתקן, שחלילה לא יהיה כך בגללי!

"וַיֹּאמֶר ה', אֶל שָׂאוּל וְאֶל בֵּית הַדָּמִים עַל אֲשֶׁר הִמִּית אֶת הַגְּבֻעִים" (שמואל ב כא, א). הפלשתים הרגו את שאול ובניו, וברשותם לא רצו לתת את גופותיהם לקבורה.

כעת בא הקב"ה ואומר לדוד: שאול

עבודת יום הכיפורים, מפרטת בפסוקים שבפרשת "אחרי מות", סמוכה היא לענין מיתת שני בני אהרון.

ודרשו על כך חז"ל (ירושלמי יומא פ"א ה"א): "ולמה הוא מזכיר מיתתן ביום הכיפורים? ללמדך שכשם שיום הכיפורים מכפר על ישראל, כך מיתתן של צדיקים מכפרת על ישראל".

ועלינו להבין, מה הקשר בין כפרת יום הכיפורים למיתת הצדיקים?

בפרקי דרבי אליעזר (פרק יז) מסופר, שבימי דוד המלך היו שלוש שנים של רעב.

בשנה הראשונה כינס דוד המלך את כל ישראל. הם לא בדקו מה הסיבה הכלכלית שבגללה יש רעב, הם ידעו שהקב"ה מנהל את העולם, ועליהם לבדוק מה העבירה שבידם שבגללה בא הרעב לעולם.

אמר להם דוד: תבדקו, אולי יש ביניכם

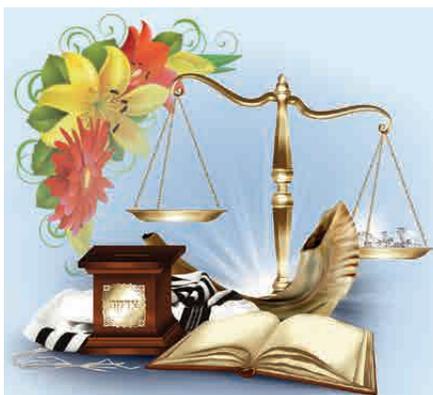
מכאן, שאומנם אין ספק כי מיתת צדיקים מכפרת, אבל מתי היא מכפרת? כאשר שבים בתשובה, בוכים, צמים ומקבלים על עצמם לתקן את דרכיהם ולשמור את חוקי האלוקים ותורתו, וכפי שעושים ביום הכיפורים.

יום הכיפורים אינו מכפר אלא למי ששב בתשובה. מיתת צדיקים היא כמותו בדיוק - אם עושים תשובה בעקבותיה, הריהי מכפרת עוון!

בחוץ לארץ ואתה בארץ ישראל? שאול אצל פלשתים ואתה כאן?

ומה עשה דוד המלך? מיד לקח את אנשיו ונכנס אל ארץ פלשתים, מצא את גופותיהם של שאול ובניו, והביאם לקבורה.

אך הוא לא רק הביאם סתם לקבורה. הכתוב אומר שהיה מסובב אותם בגבול ישראל, וכולם היו יוצאים. כך עמדו כל ישראל ובכו על שאול וספדו לו, וצמו על מיתתו - ואז נפסק הרעב!

מערכת "האור לחיים"

מאחלת לכל קוראי החוברת

שנה טובה ומבורכת

וצמר חתימה טובה

תזכו להיכתב ולהיחתם בספר החיים והשלום

תפקידם של השמים והארץ

אתם הפסיקו ממלאכתכם כדי לשמוע דברי תורה!

הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ
אֲמַרְי פִּי (דברים לב, א).

משה רבנו פונה בדבריו אל השמים והארץ - "האזינו השמים... ותשמע הארץ". למה נועדה פניה זו?

הנביא ישעיה גם הוא פונה אל השמים והארץ ואומר: "שִׁמְעוּ שָׁמַיִם וְהָאֲזִינִי אָרֶץ" (ישעיה א, ב). מעניין לראות כי צורת הפניה שלו הפוכה: משה רבנו מייחס האזנה לשמים ושמיעה לארץ, ואלו הנביא משתמש לשמים בלשון שמיעה, ולאֶרֶץ - בהאזנה.

השמים והארץ קבועים בעבודתם, ולעולם אינם משנים ממנה. בדברים אלו פונה משה רבנו לבני ישראל ואומר להם: לימדו מן השמים והארץ - כשם שהם לעולם אינם משנים מעבודתם ודרכם, כך אתם לעולם אל תשנו מעבודת ה' יתברך!

מהו טעם הבדל זה?

בארו המפרשים, שהאזנה שייכת לדבר קרוב, ואילו שמיעה מתייחסת לדבר רחוק.

ה"חפץ חיים" זצ"ל הוסיף על כך, שבשעה שאמר משה "האזינו השמים", הפסיקו השמים והארץ ממלאכתם ועמדו במקומם כדי לשמוע את דברי התורה שהוא אומר. פנה משה לישראל ואמר להם: גם

משה רבנו, שהיה קרוב יותר לשמים, שהרי עמד באותה שעה לפני מותו, ומלבד זאת כבר היה ארבעים יום

תרצו המפרשים על פי דברי הגמרא (עבודה זרה ב ע"א), שלעתיד לבוא יבואו אומות העולם, ויאמרו שהקב"ה אינו יכול להעיד על ישראל, משום שהוא 'קרוב', שהרי הוא אביהם, ועוד - שהוא בעל דין שבא להיפרע מהם, ובעל דין אינו יכול להעיד.

לפיכך הציב משה את השמים ואת הארץ כעדים.

על כך רמז הנביא באומרו: "שָׁמְעוּ שָׁמַיִם וְהָאָרֶץ... בְּנֵי גִדְלָתִי וְרוֹמְמָתִי וְהֵם פָּשְׁעוּ בִּי". "שמעו שמים והאזיני ארץ" - תהיו עדים, כיון ש"בנים גידלתי ורוממתתי" - הם קרובי, ואיני יכול להעיד עליהם, ובנוסף "והם פשעו בי" - אני בעל הדין, וגם זו סיבה לכך שאיני יכול להעיד עליהם...

בשמים - אמר לשון האזנה לשמים, ושמיעה לארץ.

ואילו הנביא ישעיהו, שחי בארץ והיה קרוב יותר לארץ, אמר לשון האזנה לארץ.

בדברים אלו מציב משה רבנו את השמים ואת הארץ לשמש כעדים על מעשי ישראל, כפי שמפרש רש"י: "האזינו השמים שאני מתרה בהם בישראל, ותהיו אתם עדים בדבר... העיד בהם שמים וארץ עדים שהן קיימין לעולם".

הקשו המפרשים: לשם מה צריך להביא עדים? הרי הקב"ה רואה הכל! מדוע הוא עצמו לא יעיד על מעשי ישראל?

מתוך שלא לשמה בא לשמה

לכאורה היסוד הזה סותר הרבה מאמרי חז"ל, שמהם עולה כי לימוד תורה צריך להיות לשמה, ובחלקם יש אף ביטויים חריפים נגד לימוד תורה וקיום מצוות שלא לשמה.

אומרים חז"ל (ברכות יז ע"א): "תכלית חכמה - תשובה ומעשים טובים... שנאמר (תהלים קיא, י) 'רְאֵינִי תְּחַכְּמָה יִרְאֵת ה' שֶׁכֵּל טוֹב לְכֹל עֹשֵׂיהֶם' - 'לעושים' לא נאמר אלא 'לעושיהם', לעושים לשמה ולא לעושים שלא לשמה - וכל העושה שלא לשמה נוח לו שלא נברא."

בירושלמי (ברכות א, א) אמרו: "כל הלומד ואינו מקיים - נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו, ולא יצא לאויר העולם."

וכן אומרת הגמרא (תענית ז ע"א): "היה רבי בנאה אומר: כל העוסק בתורה לשמה תורתו נעשית לו סם חיים, שנאמר 'עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ' (משלי ג, יח)... וכל העוסק בתורה שלא לשמה - נעשית לו סם המות, שנאמר 'עֵרֶף פְּמֹטֵר לְקַחִי, ואין עריפה אלא

יֵעֶרֶף פְּמֹטֵר לְקַחִי תֵּזֵל פְּטַל אִמְרָתִי כְּשֶׁעִירָם עָלַי דְּשָׂא וְכַרְבִּיבִים עָלַי עֲשֹׁב (דברים לב, ב).

פירש רש"י: "תורה נתתי לישראל, שהיא חיים לעולם, כמטר זה שהוא חיים לעולם."

חז"ל אמרו (פסחים נע"ב): "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה - בא לשמה."

וכן דרשו במדרש (איכה רבה פתיחתא ב) על הפסוק (ירמיהו טז, יא): "וְאֲתִי עֲזָבוּ וְאֵת תּוֹרַתִי לֹא שָׁמְרוּ" - "הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו, מתוך שהיו מתעסקין בה, המאור שבה היה מחזירן למוטב."

עצם ההתעסקות בתורה, ואפילו שלא לשמה, יש בה תועלת.

מן הדברים משמע שישנה מעלה בלימוד תורה שלא לשמה, וגם מי שהוא רשע גמור, אם לומד תורה, ואפילו שלא לשמה - מקבל על כך שכר.

את חבריו בהלכה.

על לימוד שכזה אמרו "כל העוסק בתורה שלא לשמה תורתו נעשית לו סם המות".

לעמת זאת, יש אדם שהתורה חשובה בעיניו, ועל ידי הלימוד הוא בא לידי מעשה ומקיים את התורה ומצוותיה, אלא שבלימוד שלו מסתתרת כונה צדדית - כדי להתכבד בעיני חבריו, שיחשיבוהו כתלמיד חכם ויקראו לו 'הרב', או שלומד כדי להתפרנס מהלימוד.

אומנם אמרו חכמים (אבות ד, ה): "אל תעשם עטרה להתגדל בהם ולא קרדום לחפור בהם". אך מכל מקום, על 'שלא לשמה' שכזה אמרו חכמים: "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אף על פי שלא לשמה", כי גם ללימוד כזה יש מעלה.

הריגה, שנאמר 'וערפו שם את העגלה בנחל' (דברים כא, ד)."

חכמים הפליגו במעלת לימוד התורה לשמה: "אמר רבי אלכסנדר: כל העוסק בתורה לשמה - משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה. רב אמר: כאילו בנה פלטרין של מעלה ושל מטה. רבי יוחנן אמר: אף מגן על כל העולם כולו. ולוי אמר: אף מקרב את הגאולה" (סנהדרין צט ע"ב).

כיצד אם כן מתיישבים מאמרי הז"ל אלו?

אומרים התוספות (פסחים נ ע"ב ד"ה וכאן) שיש כמה סוגים של 'לא לשמה'.

יש אדם שהתורה אינה חשובה בעיניו, כל תכלית הלימוד שלו אינה כדי לקיים אותה, אלא כדי לקנטר ולקפח

לרפואת

תקוה בת רחל רוחאם

כדי שיוכל לקיים את הכתוב בה, אבל בליבו מסתתרת כוונה צדדית - כדי לקבל שכר על הלימוד.

מה דינו של אדם זה? על כך אמרו: "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אף על פי שלא לשמה". אף על פי שכוונתו היא לקבל את שכר המצוה - ילמד, שכן "מתוך שלא לשמה בא לשמה", סופו שיתעלה בתורה וילמד בלי שום כוונה צדדית.

וכן אמרו (פסחים ח"ע"א): "האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני, או שאהיה בן העולם הבא - הרי זה צדיק גמור". בשעה שהוא נותן צדקה הוא מתכוון ליהנות משכר המצוה, הוא אומר לקב"ה: "אנא, בזכות מצות הצדקה שלח רפואה שלימה לבני". על כך אומרת הגמרא: "הרי זה צדיק גמור".

שואלים התוספות: והרי שנינו: "אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס"?

אלא - אומרים התוספות - יש הבדל בין הדברים. מי שמקיים את המצוה אך ורק מתוך רצון להפיק לעצמו

והם גם מוסיפים ומסבירים מדוע: "שמתוך שלא לשמה - בא לשמה". למרות שכעת הוא אינו לומד לשמה, אלא כדי להתכבד וכיוצא בזה, מכל מקום, כיון שהוא מכיר בחשיבות ובמעלת התורה, סופו שיסלק מעליו את הכוונות הצדדיות וילמד תורה לשמה.

וכך אמרו חכמים (נדרים סב ע"א): "לא יאמר אדם: אקרא שיקראוני חכם, אשנה שיקראוני רבי, אלא למד מאהבה, וסוף הכבוד לבוא".

דוד המלך אומר בתהלים (קיב, א): "אֲשֶׁרִי אֵינִי יָרָא אֶת ה', בְּמִצּוֹתָיו חָפֵץ מְאֹד". דרשו חז"ל (עבודה זרה יט ע"א): "במצוותיו - ולא בשכר מצוותיו".

הגמרא שם מוסיפה ומביאה את מאמר חכמים (אבות א, א): "אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס, אלא היו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס".

האדם מכיר בערך התורה, והוא לומד

שהוא מכיר בערכה ובחשיבותה אלא שרוצה גם ליהנות משכרה, אך גם אלמלי כן בודאי היה מקיים אותה - הרי זה צדיק גמור.

תועלת ממנה, ואלמלא זה הוא תוהה על הראשונות ומצטער שקיים אותה - הוא רשע.

אך מי שמקיים את המצוה מתוך

הכל בהשגחה עליונה מדוקדקת

בהיותו כבן שמונה שנים, הגיע הפריץ המקומי לסיור ברחובות היהודים, ועבר ליד ביתו של מלמד העיירה. אמר הילד נפתלי לחבריו: "מי מוכן לזרוק עליו אבן?"

אף אחד מהילדים לא העז, כמובן, לעשות זאת. אמרו לו: "נראה אותך עושה זאת בעצמך"...

"קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא" (קורא האיגרת - הוא יהיה השליח להוציאה לפועל).

לקח נפתלי הקטן אבן וזרקה על הפריץ. האבן פגעה בראשו של הפריץ, ודם רב זב מן הפצוע. התמלא הפריץ חמה, וציוה לאסור את הילד ולהעמידו למשפט. במשפט עלה דינו

הצור תמים פּעֵלוּ כִּי כָּל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט יֵאל אַמוּנָה וְאֵין עוֹל צְדִיק וְיִשָּׁר הוּא (דברים לב, ד).

מאורעות רבים מתחוללים בעולם, ולא תמיד אנו יכולים להבין את פשרם, אך האמת היא שהכל מחושב מלמעלה באופן מדויק.

מעשה מפליא ונורא אירע עם רבי נפתלי כץ, בעל "סמיכת חכמים":

רבי נפתלי היה איש צדיק וירא אלוקים, תלמיד חכם עצום, בקי גדול בנגלה ובנסתר, וכתב ספרים רבים.

כבר בהיותו ילד קטן ניכר היה בחוכמתו הגדולה, אך כגודל חוכמתו - גודל שובבותו.

למיתה, ותהום כל העיר.

באותם ימים היה הכלל ברוסיה, שאין מוציאים להורג ללא חתימה של המלך על פסק הדין. מקום מושבו של המלך היה רחוק, והוצרכו לנסוע בעגלה רתומה לסוס במשך שבועיים לפחות, בקור גדול ובדרכים משובשות.

כבלו את הילד הקטן באזיקים, הצמידו לו שומר והעלוהו על עגלה שהתחילה לנסוע לכוון ארמונו של המלך.

הסופות בדרך היו חזקות מאוד, ושלג כבד ירד.

פתאום נשבר אופן העגלה בקול נפץ עז, והסוס כרע תחתיו ומת, מחמת הקור הנורא.

השומר כמעט שאיבד את עשתונותו, אך אז הבחין בפונדק של יהודי, שניצב במרחק לא רב.

שמח השומר והחליט להיכנס אל הפונדק, שם יוכל להתחמם ולנוח, וגם לאכול ולשתות, בטרם ימשיך בדרכו.

כאשר הגיעו לפונדק, הורה השומר לתת לנפתלי הקטן מעט לחם ומים, ועבור עצמו ציוה להכין סעודה גדולה ודשנה.

בעל הפונדק היה יהודי ירא שמים, וחנונו ה' בעושר גדול. בעת שהגיעו נפתלי והשומר, ישבו בניו של בעל הפונדק ולמדו גמרא עם רבם.

תוך כדי לימודם הגיעו לסוגיה שלא הצליחו להבין. זמן רב ניסו לפלפל בכה ובכה, אבל לא הצליחו להגיע לכלל הבנה.

לפתע שמעו קול מכריז: "זה לא הפשט בסוגיה, הפשט הוא כך וכך..." לרגע היו בטוחים, שבת קול היא שמכריזה ואומרת כך, אך אז הבחינו

להצלחת
שלי בת רות

הוא ישהה כל הזמן בחברת הילדים שלי".

השומר שמח שמחה גדולה על ההצעה, השתכן לו בחדר המרווח והנעים ביותר שבפונדק, ונהנה מהאוכל המשובח ומהשתיה שניתנה לו ביד רחבה.

הילד נפתלי שוחרר מהאזיקים, התהלך חופשי בפונדק ולמד עם בניו של בעל הפונדק.

לאחר מספר ימים פנה שוב העשיר אל השומר, הושיט לו צרור שטרות עבה ואמר: "מה יקרה, אם תאמר לממונים עליך שהילד מת? הרי הסוס מת, והכרכרה נשברה, תוכל בנקל לומר שגם הילד מת בסופות השלגים".

אמר השומר בליבו: "יכול אני לקחת את הכסף ולפתוח לעצמי בית מסחר גדול. למה לי להמשיך להיות שומר עלוב, ולקבל משכורת זעומה?".

אמר לעשיר: "תראה, אפשר להגיד שהילד מת, אבל צריך אישור של בית המשפט שהילד מת ונקבר כאן".

מיד הלך העשיר אל אחד השופטים,

בילד הקטן האסור באזיקים. פנו אליו בדברים, והתברר שהילד הזה, בן השמונה, הוא שהבהיר להם את הסוגיה הקשה והמורכבת!

ניגש היהודי העשיר אל השומר, ושאלו מיהו הילד הנלוה אליו, ולאן מועדות פניהם.

סיפר לו השומר על גזר הדין הנורא שנגזר על הילד, ועל עונש המות המרחף מעל ראשו.

נחרד היהודי חרדה גדולה, וניסה לטכס עצה כיצד להציל את חיי הילד.

לאחר שהשומר נח מעט, פנה אליו היהודי ואמר, "למה לך לצאת עכשיו, בסופות הנוראות ובשלג הכבד? מוטב לך להישאר כאן מספר ימים, לנוח וליהנות מסעודות דשנות. לאחר שישתפר מזג האויר תוכל לצאת לדרך, ואז אתן לך ארבעה סוסים חזקים במקום הסוס האחד המסכן, שהיה לך קודם.

כך, במקום להיטלטל בדרך במשך שבועיים קשים ומיגעיים, תגיע אל המלך תוך ארבעה או חמישה ימים.

בינתיים לא תצטרך לטפל בילד הקטן,

הכניס לכיסו סכום גדול של כסף, וביקש שיאשר במסמך רשמי שהילד מת.

מיד עשה השופט כן. נתן העשיר את האישור הרשמי לשומר, שהלך לדרכו בשמחה.

השומר חזר אל הפריץ, וסיפר לו שהילד מת בדרך, וגם הראה לו את האישור הרשמי של השופט. הפריץ אומנם הצטער על שלא הצליח לנקום בילד, אבל נחה דעתו מאחר שהילד מת.

השומר המשיך בתפקידו מספר חודשים, ולאחר מכן פתח בית מסחר והתעשר עושר גדול, ולבסוף קיבל בעצמו תאר של דכס.

הילד נפתלי נשאר בביתו של העשיר, ולמד תורה יחד עם בניו. הוא היה עמל בתורה יומם ולילה בשקידה עצומה, וכל הנהגותיו היו בקדושה ובטהרה. ברור היה לעין כל, שעדיו לגאון ולתפארת.

כאשר הגיע נפתלי לגיל שמונה-עשרה, ביקש העשיר להשיא לו את בתו, שהיתה כלילת המעלות, יראת

שמים ובעלת מידות טובות.

רבי נפתלי הסכים בשמחה לשאת את בתו של האישי, אשר הציל את חייו והיטיב עימו כל כך. כתבו שטר אירוסין, וחזר רבי נפתלי לתלמודו.

יום אחד עמד העשיר בפתח החדר של רבי נפתלי, וראה אותו מתמוגג בבכיה נוראה. רבי נפתלי, שלא הרגיש בו, מלמל כאילו לעצמו: "איך יכול אני לעשות זאת? הוא הציל את חיי ממות נורא! הוא הוציא הון עתק כדי להציל אותי, ופרנס אותי במשך שנים ארוכות. חייב אני לו הכרת הטוב עצומה, איך אסרב לשאת את בתו?" התפלא העשיר, אך לא שאל לפשר הדבר.

למחרת ניגש העשיר שוב אל חדרו של רבי נפתלי, ושוב מצא אותו מתמוגג בבכי מר.

הפעם פנה אליו העשיר ושאל: "מדוע אתה בוכה, בני?"

אמר לו רבי נפתלי: "מכיוון שראית אותי בכך, אגלה לך פשר הדבר. לפני מספר ימים הגיעו אלי בחלום אבותי הקדושים, ואמרו לי שבתך אינה הזיווג

בהגיע המועד המיועד לכך.

שוב הודה רבי נפתלי ליהודי שהציל את חייו והיטיב עימו כל כך, ופנה לדרכו.

חלף זמן מה, ובת העשיר התחתנה עם בן עשירים נכבד.

יום אחד נסעה בת העשיר עם בעלה בכרכרה, ולפתע הגיחה מאחוריהם כרכרה מפוארת ביותר. מתוך הכרכרה קפץ דוכס אחד, חטף את בת העשיר, הכניסה אל מרכבתו, והדהיר במהירות את הסוסים.

בת העשיר התפללה בדמעות שלישי, שלא יאנה לה רע, וקיבלה על עצמה אף למסור את הנפש כדי שלא תטמא לגוי הערל.

כשהגיעו לבית הדוכס, התעלפה בת העשיר. הדוכס פחד שמא תמות בביתו, ולכן הכניס אותה לחדרו, הניח בסמוך אליה קנקן מים, ועזב אותה לנפשה.

כשהתעוררה בת העשיר, ניסתה לטכס עצה כדי להציל את עצמה.

כאשר נכנס הדוכס לחדר, אמרה לו

שלי, וחובה עלי לסרב לשידוך. בכיתי והתחננתי בפניהם שאיני יכול לעשות זאת, משום שחייב אני לך הכרת הטוב עצומה. אך בכל לילה ולילה הם חוזרים אלי, ומתרים בי שאין זה השידוך שלי".

שמע זאת העשיר, ואמר לרבי נפתלי, "בני, אל תדאג".

לקח העשיר את שטר התנאים, קרע אותו לגזרים, ואמר לרבי נפתלי: "לך, בני יקירי, ומצא את זיווגך האמיתי".

הודה לו רבי נפתלי מקרב ליבו, וברכו בכל הברכות הכתובות בתורה.

רבי נפתלי ביקש לדעת כמה כסף הוציא בעל הפונדק בגינו - כמה שילם לשומר ולשופט, וכמה כסף הוציא עבור אוכל ובגדים עבורו במשך כל שנות שהותו אצלו.

העשיר ניסה להימנע מלנקוב בסכום, מאחר שלא היה לו כל רצון לקבל בחזרה את הכסף, אך לאחר שרבי נפתלי עמד על כך, נקב העשיר בסכום ההוצאות.

כתב נפתלי שטר על כל הסכום, ואמר למיטיבו שאת הסכום הזה תקבל בתו,

הדוכס, שהביאה איתה מהטירה. הבעל נזכר בדברי הדוכס, שהתרברב בפני חבריו, מיהר ופרס את בגדי הדוכס ומצא בהם זהב ויהלומים.

אך השמחה לא היתה שלימה, מאחר שהבעל חשש שמא נטמאה אשתו. הלך אל רב העיר הנודע, הלוא הוא רבי נפתלי כץ, וסיפר לו את כל הסיפור.

אמר רבי נפתלי, "תנוח דעתך, אשתך כשרה לחלוטין, היא לא נטמאה".

הוסיף רבי נפתלי ואמר: "כאשר תספור את הכסף שמצאתם בתוך בגדי הדוכס, תמצא שזה בדיוק סכום הכסף שהייתי חייב לאבי-אשתך. אותו אדם שחטף אותה הוא השומר שלקח אותי אל המלך. הוא התעשר מהכסף שנתן לו חמיק, והכסף הזה חוזר אליכם עכשיו בחזרה".

ללמדנו כי הכל מושגח בהשגחה עליונה.

לכל דבר שקורה עם האדם יש סיבה ותכלית. אנו, בעיני בשר ודם, איננו מבינים, ואיננו יודעים מה בא הדבר לתקן.

בת העשיר שהיא חייבת לשתות סם מסוים כדי להחלים, ואת הסם ניתן להשיג רק אצל רופא אחד במרחק שלושת ימים מבית הדוכס.

הדוכס מיהר לצאת לדרך להביא את התרופה, ובינתיים לקחה בת העשיר את בגדי הדוכס, שהיו מונחים לידה, וברחה מהטירה.

בעלה, שלא ידע מה עלה בגורלה, היה שרוי בצער נורא. יום אחד, בעת ששרת את האורחים בפונדק, שמע את אחד הגויים אומר לחבריו: "מעולם לא נצחני אדם, רק אשה אחת שהצליחה לקחת לעצמה את בגדי הדוכס שלי, שכל אוצרותי היו תפורים בהם".

בת העשיר עשתה בינתיים את דרכה מביתו של הדוכס אל עיירה ואל ביתה, אך מאחר שלא היה לה כסף לעגלה ולסוס, נמשכה הדרך ימים לא מועטים.

כאשר הגיעה אל ביתה, רבתה השמחה מאוד מאוד, וכולם הודו לה' על הצלתה.

בת העשיר הראתה לבעלה את בגדי

בהשגחה פרטית מאת ה' יתברך,
במדויק!

הקב"ה מביט ומשגיח עד סוף כל
הדורות כולם.

כל אחד ואחד מאיתנו מצווה להאמין
בה'. מצווה זו כוללת לא רק את החובה
להאמין בה', יתברך שמו, שהוא קיים,
אלא שכל מה שקורה בעולם הריהו

"אין עול" - אף לקרובי החוטא

ובמותו גדול צערם והניחו יתרם, ואם
כן אף שגזל ונאף אותו האיש ומשפטו
למות, הנה אביו ואמו, ואשתו ובניו
וקרוביו, שלא ידעו כלל ממעשיו
הרעים, ובמותו אש תוקד בקירבם,
ומה חטאו? אומנם בודאי כי א-ל-
דעות ה', והוא יתברך ממתין מלהמית
החייב, עד שכל המתאבלים
ומצטערים עליו יהיה בהם חטא
שחייבים כנגדו יסורי הצער ההוא.

"והוא מה שרמזו בגמרא (ברכות ה' ע"א)
במעשה דרב הונא, שהחמיצו לו
ארבע מאות חביות יין, ואמרו לו: 'וכי
חשיד הקב"ה לעשות דין בלא דין?',
אינו עושה דין באדם בלא שידין כל
המצטערים עליו אם הם ראויים
ליסורים ולצער ההוא... וזה הפירוש

הצור תמים פָּעֵלוּ... יֵאל אָמוּנָה וְאֵין עוֹל
(דברים לב, ד).

רבים הקשו: ודאי שאצל הקב"ה
המשפט אמת לאמיתה ואין עול, ואם
כן מה החידוש בפסוק?

ותרצו ש"אין עול" הכוונה, שאם חטא
אדם ונגזר עליו עונש, אך ישנם בני
אדם אחרים שיצטערו בגינו ולא מגיע
להם הצער הזה - אותו אדם לא יענש,
כדי שלא יבוא עליהם הצער.

מֵרֵן הַחֵיד"א כּוֹתֵב דְּבַר נִפְלֵא:

"שמעתי משם מורנו הרב הגדול רבי
אברהם יצחקי זצ"ל, שהיה מפרש, כי
הנה כאשר יחטא איש, וחייב מיתה
בידי שמים וחפץ ה' להמיתו, הנה
החוטא יש לו אב ואם ואשתו ובניו,

בלא דינא - לקרובים."

אחת.

בגמרא (ראש השנה יח ע"א) מובא: "אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: וכולן נסקרין בסקירה אחת". פירש רש"י: "ואף על פי שעוברין זה אחר זה."

מה הוסיף רש"י בדבריו?

באר רבי שמחה זיסל מקלם זצ"ל: אכן, כל אחד ואחד מקבל בדיוק את המגיע לו על פי דינו ומשפטו, אבל אל תחשוב שאין התחשבות בכלל.

אם לא מגיע צער לכלל - הקב"ה לא מעניש את הפרט באופן שיגרם צער לכלל.

בראש השנה כל באי עולם עוברים לפני הקב"ה כבני מרון. כל אחד עובר בנפרד, אבל כולם נסקרים גם בסקירה

גם אם מגיע לאדם עונש מסוים, אבל אותו עונש יגרום צער ועוגמת נפש לאחרים שלא מגיעה להם עוגמת נפש - הקב"ה לא יביא על אותו אדם את העונש.

לפי זה, אם קרה, חלילה, אסון כלשהו, אין זה רק צער פרטי אלא צער כללי של כל הצבור, כי אם היינו זכאים - הצרה הזאת לא היתה מתרחשת.

בפסוק (ירמיהו לב, יט) נאמר: "אֲשֶׁר עֵינֶיךָ פְּקָחוֹת עַל כָּל דְּרָכַי בְּנֵי אָדָם לְתֵת לְאִישׁ כְּדֶרְכָיו וְכַפְרֵי מַעַלְלָיו". הקב"ה משגיח על דרכי כל בני האדם, ומשלם לכל איש כפי דרכיו. שום צער, קטן או גדול, אינו בא שלא כדין, הן ליחיד והן לציבור.

ניתן להקדיש את העלון לברכה, הצלחה
 זיווג הגון, רפואה שלימה
 או להבדיל, לעילוי נשמה
 לפרטים: 02-5000455
 orhachaim4@gmail.com

משפטי ה' אמת - לצדיקים ולרשעים

מתיישבת עם יעודי התורה, הוא עלול למצוא את עצמו מתרים כלפי מעלה, ומכאן ועד למינות - הדרך קצרה.

לכן, מיד לאחר שהודיעה התורה על שכרם של לומדי התורה ועל השפע שיזכו לו מן השמים, הוסיפה התורה להודיע לנו שבזאת עולם הוא תכלית היושר והצדק בעולם ואין לפניו עוולה. אם איננו רואים זאת בעינינו, הרי זה מחמת קוצר דעתנו ולא מעיוות הדין חס ושלום.

זהו שאמר הכתוב: "הצור" - לשון תוקף וחוזק, דהינו, כשיד ה' תקיפה כלפי האדם העוסק בתורה, אף על פי כן עלינו להצדיק את מעשי ה' ולומר כי "תמים פעלו" - בלי שמץ של עוולה.

הוסיף הכתוב: "כי כל דרכיו משפט" - כל מעשי ה' נעשים בצדק ובמשפט. אומר ה"אור החיים" הקדוש: "כי לא הביא יסורין על הצדיק עד שנתחייב

הצור תמים פעלו פי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא (דברים לב, ד).

מה ראה הכתוב להשמיע לנו כאן את יסודות האמונה ולהודיע על ישרותם של משפטי ה', שאין בהם שמץ של עוולה?

אומר ה"אור החיים" הקדוש:

בתחילת הפרשה הודיענו הכתוב שבזכות התורה זוכים לגשמים ולפרנסה טובה - "יערף כמטר לקחי תגל כטל אמרתי" (שם, ב). אך לא תמיד רואים זאת בעיני בשר. לעיתים, מי שעוסק בתורה, לא זו בלבד שאינו רואה שפע, אלא אף סובל מעניות וחי חיי דחקות ומחסור. לעומת זאת, עינינו הרואות שיש כאלה שאינם עוסקים בתורה ומבזבזים את זמנם על חיי שעה, אך הם זוכים לשפע ולעשירות.

אם האדם יביט סביבו במבט שטחי ויווכח שלא תמיד המציאות

הבא, שהוא עולם הנצח והשכר שבו ניצחי.

לרשעים יש עוונות רבים ומעט מצוות. מה עושה הקב"ה? פורע את שכרם בעולם הזה על מעט המצוות שבידם, וכך הם מגיעים לעולם הבא לאחר שקיבלו את שכרם בעולםם. לעומת זאת, את העונשים על העוונות הרבים שבידם - הם יקבלו בעולם הבא.

על כך אמר דוד המלך בתהלים (ה, א):
 "נִתְּתָה שְׂמִיחָה בְּלִבִּי מֵעַתְּ דִּגְגָם
 וְתִירוּשָׁם רָבוּ" - כשראיתי את שלוות
 הרשעים בעולם הזה, נשאתי קל
 וחומר בעצמי: ומה לאלו שהם עוברי
 רצונו הקב"ה עושה כך, לעושי רצונו
 על אחת כמה וכמה. אלא שההבדל
 הוא היכן משלם שכרם; בעוד
 שלרשעים הוא פורע את שכרם
 בעולם הזה, את שכרם של הצדיקים
 הוא שומר להם לעולם הבא.

בהם, ולא הביא טובה על הרשעים
 אלא אם זכו לה כפי מעשיהם".

כיצד נפרש את הסבל ואת היסורים
 שסובלים הצדיקים בעולם הזה, ומנגד
 - כיצד נפרש את השפע וההצלחה
 שזוכים להם הרשעים בעולם הזה?
 היכן כאן הצדק והישר?

על כך הוסיף ואמר: "א-ל אמונה ואין
 עול". אמרו רבותינו בספרי: בורא
 עולם הוא "א-ל אמונה" - לשלם
 לצדיקים את צדקתם לעולם הבא,
 "ואין עול" - לשלם לרשעים את
 צדקתם בעולם הזה.

לצדיקים יש מצוות רבות ומעט
 עוונות. מה עושה הקב"ה? פורע את
 עונשם בעולם הזה על מעט העוונות
 שבידם, וכך הם מגיעים לעולם הבא
 כשהם נקיים וזכים מחטא.

לעומת זאת, את השכר העצום שמגיע
 להם על קיום המצוות, הוא אינו
 משלם להם בעולם הזה אלא בעולם

אהבת ה' - כאהבת בן לאביו

את ה' רק בגלל שהוא מיטיב לו ומעשירו - הרי זו אהבה התלויה בדבר. באמת, בן אדם לא יכול לדעת מה טוב לו בחיים. יתכן שהקב"ה עשה לו טובה גדולה דוקא במה שלא נתן לו! שמענו הרבה סיפורים מזעזעים על אנשים שקיבלו, ודוקא משום כך הסתלקו מן העולם.

אהבת בן לאביו היא אהבה שאינה תלויה בדבר. בן אוהב את אביו משום שהוא חלק מהנשמה שלו, עצם מעצמיו ובשר מבשרו ממש. וכמו אהבה זו - צריכה שתהא האהבה להשי"ת. גם אם באים על אדם צרות ויסורים - האהבה ממשיכה.

הלוא הוא אביו קננה הוא עשה ויכננה (דברים לב, ו).

כתב ה"מסילת ישרים" (פרק יט): "והנה זאת ודאי שאהבה זאת צריך שלא תהיה אהבה התלויה בדבר, דהינו שיאהב את הבורא יתברך על שמטיב אליו ומעשירו ומצליח אותו, אלא כאהבת הבן לאביו שהיא אהבה טבעית ממש שטבעו מכריחו וכופהו לזה, כמאמר הכתוב (דברים לב): 'הלוא הוא אביך קנן'. ומבחן האהבה הזאת הוא בזמן הדחק והצרה, וכן אמרו חז"ל (שם ו): 'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך' - אפילו נוטל את נפשך, 'ובכל מאודך' - בכל ממונד".

האהבה לה' צריכה להיות אהבה שאינה תלויה בדבר. אם אדם אוהב

ניתן להקדיש את העלון לברכה, הצלחה
זיווג הגון, רפואה שלימה
או להבדיל, לעילוי נשמה
לפרטים: 02-5000455
orhachaim4@gmail.com

יֹכִיחַ" (משלי ג, יב). יחד עם התוכחה נותרת עדיין המצוה לאהוב את ה': "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך - אפילו נוטל את נפשך - ובכל מאודך - אפילו נוטל את כל ממונך". חובה עלינו להרגיש שהקב"ה הוא נשמת חיינו!

אם אכן נזכה להגביר את האהבה לה', ונאהב אותו בכל לבבנו ובכל נפשנו - יביא הדבר לידי כך שהקב"ה יחשוק לחזור לשכון בתוכנו, ועינינו תחזינה בשוכו לציון ברחמים.

מספרים על אשה אחת שעברה את השואה האיומה והגיעה לחוף מבטחים. הגישו לה לשתות כוס שתיה. האשה נטלה לידיה את הכוס, ואמרה: כבר כמה ימים שלא נטלתי ידים. למרות צמאונה נטלה את ידיה במים שבכוס, ולא שתתה אותם. זוהי אהבת ה' השלימה, אהבה שאינה תלויה בדבר. למרות הצרות האיומות שעברה - האהבה לה' נשארה אצלה בעינה.

מי שאוהב את ה' באמת, יודע שלעיתים "כִּי אֶת אֲשֶׁר יֶאֱהָב ה'

הנוטל עיצה מן הזקנים אינו נכשל

לפני עשרות שנים, השלטון הרוסי אסר על היהודים לקנות קרקעות ולסחור בהן.

היה יהודי עשיר שרצה להשקיע בקרקע, שהרי אמרו חז"ל (בבא מציעא מב ע"א): "לעולם ישליש אדם את

שְׂאֵל אָבִיךָ וְיִגְדֶךָ זְקֵנֶיךָ וְיֵאמְרוּ לָךְ (דברים לב, ז).

עלינו להיות צמודים לתורה ולדעת תורה, ולזכור כי "כל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל" (שמות רבה ג, ג).

והשביעו שלא יפעל כנגדו.

"אם כן", סיים ה"חפץ חיים" את דבריו לאותו יהודי, "אין לך לסמוך על הפריץ!".

ליהודי היה קשה לקבל את דברי הרב ואמר: "לא! יודע אני כי הפריץ אדם נאמן הוא, וכבר עשיתי עימו כמה וכמה עסקאות, ומדוע לא להאמין לו?"

בסופו של דבר החליט שלא לשמוע לדברי ה"חפץ חיים" והשקיע את כל כספו אצל הפריץ.

אכן, בתחילה היה נראה כי עסקה טובה עשה, עד שביום מן הימים הכחיש הפריץ את הכל, והיהודי הפסיד את כל כספו. כל זאת בא לו כי לא שמע לעצת הזקנים.

מעותיו, שלישי בקרקע ושלישי בפרקמטיא ושליש תחת ידו". היה פריץ אחד שהיה מוכן לקנות קרקע עבור היהודי.

הלך אותו יהודי לשאול את ה"חפץ חיים" זצ"ל, האם ניתן וכדאי לסמוך על הפריץ, שלא ינשל אותו מהקרקע שקנה עבורו.

אמר לו ה"חפץ חיים": "אני יודע מה כתוב בתורה!". פתח לו חומש בראשית והראה לו שכששלח אברהם אבינו את אליעזר עבדו לחפש אשה ליצחק בנו, ביקש ממנו כמה פעמים "הַשְׁבְּעָה לִי". ואף על פי שאליעזר היה לומד תורה ואף "דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים" (יומא כח ע"ב), עם כל זה לא האמין לו אברהם אבינו

מוטב יכנס החץ בי ולא בבני

הכתוב (תהלים עט, א) אומר: "מזמור לְאֶסָף אֲלֻקִּים בָּאוּ גוֹיִם בְּנִחְלָתָהּ". שואלים חז"ל (איכה רבה ד): "מזמור לאסף? קינה לאסף מבעי ליה! אלא, אסף אמר שירה על שכילה הקדוש ברוך הוא חמתו בעצים ואבנים שבביתו, ומתוך כך הותיר פליטה בישראל, שאלמלא כך לא נשתייר משונאי ישראל שריד". הקב"ה - ברוב רחמיו וחסדיו, ומרוב אהבתו לישראל - העדיף לכולות את חמתו בבית המקדש, ובלבד שעמו ישראל ישארו לפליטה.

וכן מביא רש"י על הפסוק (שמות לח, כא): "'אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת' - שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיהן של ישראל".

הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל באר באופן נפלא ומחודש את דברי לבן לאליעזר (בראשית כד, לא) "וַיֹּאמֶר בּוֹא

בְּנִשְׂרָ יַעִיר קִנּוּ עַל גּוֹזְלָיו יִרְחַף (דברים לב, יא).

רש"י מבאר את ההבדל שבין הנשר לשאר העופות:

"כשבא ליטלן (לגוזליו) ממקום למקום, אינו נוטלן ברגליו כשאר עופות, לפי ששאר עופות יראים מן הנשר, שהוא מגביה לעוף ופורח עליהם, לפיכך נושאן ברגליו מפני הנשר. אבל הנשר אינו ירא אלא מן החץ, לפיכך נושאן על כנפיו. אומר: מוטב שיכנס החץ בי ולא יכנס בבני. אף הקדוש ברוך הוא (שמות יט, ד): 'וְאֶשָׂא אֶתְכֶם עַל פְּנֵי נְשָׂרִים' - כשנסעו מצרים אחריהם והשיגום על הים, היו זורקים בהם חצים ואבני בליסטראות, מיד (שמות יד, ט - כ) 'וַיִּסַּע מִלְּאֶפֶס הָאֲלֻקִּים... וַיָּבֵא בֵּין מַחֲנֵה מִצְרַיִם וּבֵין מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל'".

אהבת ה' לעם ישראל באה לידי ביטוי גם בחורבן הבית.

כה גדולה, עד ש"ואנכי פניתי הבית" - זה בית המקדש! הסכמתי לפנות אותו, ולאפשר לגויים להחריבו. כיליתי את חמתי בבית שבו השריתי את שכינתי, ובלבד שאתם תישארו בחיים. נתתי "מקום לגמלים" - לנבוכדנצר וחבריו, לסלקני ממקומי. הפכתי את המקום המקודש ביותר למקום הפקר, ששועלים וגמלים הולכים בו, רק כדי שאתם לא תאבדו. מכאן מופנית תביעה לכל אחד מישראל: הקב"ה עשה את כל זה לטובתנו - ואנחנו נמשיך לעמוד בחוץ? "בוא ברוך ה" - תתקדם! תכנס עוד יותר פנימה. אל תתעצל ואל תישאר באותו מקום.

ברוך ה' לָמָּה תַעֲמֹד בַּחוּץ וְאַנְכִי פָּנִיתִי הַבַּיִת וּמָקוֹם לְגַמְלִים":

"לבן" רומז לקב"ה, שמלבין עוונותיהם של ישראל. הקב"ה קורא לכל יהודי: "בוא ברוך ה" - בוא היכנס לבית המדרש, שב לידי! שוב אלי! "למה תעמד בחוץ" - מדוע נותר אתה לעמוד מחוץ לכותלי בית המדרש!? הקריאה הזאת מופנית לכל יהודי, גם אל צדיקים ויראי שמים, משום שישנן דרגות על גבי דרגות בעבודת ה'.

כל אחד יכול להיכנס פנימה יותר ויותר, ולדקדק יותר בשמירת שבת, בכשרות, בקדושה, בטהרה וביראת שמים.

מוסיף הקב"ה ואומר: אהבתי אליכם

מצוות ארבעת המינים

לאכול לשתות ולהתענג במצוות עונג
שבת - בהידור.

בעת שמקיים האדם את המצוות
בהידור מראה האדם שכל פעולות
המצוות שהוא מקיים הן לא רק כדי
לצאת ידי חובה בלבד, אלא כדי לזכות
לתקן עצמו ולעשות נחת רוח לפניו
יתברך על כל הטובה שעושה ומטיב
איתו.

אמרו חז"ל (סוכה לז ע"ב) שמצוות נטילת
לולב מוליך ומביא לארבע רוחות
העולם ולמעלה ולמטה, ובכוח זה
נמנעים ונעצרים רוחות רעות וטללים
רעים.

בעולם קיימים כל מיני סוגי חיידקי
שפעת ומחלות מסוימות נוספות,
ל"ע, אשר רוח רעה הנושבת מעבירה
עימה את אותם סוגי החיידקים

וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרֵי עֵץ
הַדָּר פַּפֹּת תְּמָרִים וְעֵנַף עֵץ עָבֹת וְעֵרְבֵי
נָחַל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת
יָמִים (ויקרא כג, ז).

מדוע כותבת התורה את המילה
"לכם"?

ואפשר שמרמזת לנו התורה שעלינו
לקחת את "עצמינו" עם המצוות,
כדרך שאומרים העולם "קח את
עצמך בידיים"...

לקחת את עצמינו ולעשות "פרי עץ
הדר" - לקיים את המצוות בהידור
ובשמחה, כמו שדרשו חז"ל (שבת קלג
ע"ב) על הפסוק "זֶה אֵלַי וְאֲנֹהוּ" (שמות
טו, ב) - התנאה לפניו במצות: עשה
לפניו סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה
ציצית נאה וכו'.

לקיים את מצוות יום טוב בשמחה,
מצוות שבת בשמחה, לקנות מאכלים,

הולך לקיים דבר מצוה, היה אומר:
"גירא בעיניה דשטן" - חץ בעיני
השטן.

הוא עשה זאת כדרכם של היוצאים
למלחמה, שמעוררים את עצמם בכל
מיני מילות עידוד, כדי לזרו ולחזק את
עצמם.

השטן החליט לנסות אותנו. פעם אחת,
בערב יום הכיפורים, התחפש השטן
לעני ודפק על דלת ביתו של פלימו.
בני הבית התכוננו לקראת היום
הקדוש, וכשראו את העני בפתח
לבוש בגדים מזוהמים, לא הכניסוהו
לתוך הבית פנימה אלא הוציאו לו פת.
אמר העני בטרוניה: "ביום כזה, כולם
נמצאים בפנים, ואני בחוץ?".

הכניסו פלימו לתוך ביתו והושיבו
לבדו ליד שולחן צדדי. הוא ובני ביתו
ישבו סביב השולחן במרכז הבית,

בעולם, וע"י הנענועים בלולב עוצרים
את אותם מחלות וטללים רעים
מלהתפשט.

הגמרא בסוכה (לח ע"א) אומרת שרב
אחא בר יעקב היה נוטל את הלולב
ואומר: דין גירא בעיניה דסטנא! (הלולב
יהיה כחצים בעיניים של השטן).

[כמו שכתוב המדרש, ששני אנשים
נכנסו לדין, איך אנחנו יודעים מי מהם
ניצח? אותו שיוצא בשרביט של
המלך - סימן שהוא ניצח!

כך עם ישראל נוטל את הלולב,
השרביט של המלך, להראות שיצאנו
זכאים בדין ונמחלו העוונות שלנו!]

מאידך, מצינו בגמרא (קידושין פא ע"ב)
על האמורא פלימו, שבכל פעם שהיה

אתה מקלל אותי בכל פעם שאתה מקיים דבר מצוה ואומר: 'חץ בעיניך, השטן?'."

השיב פלימו: "בכל פעם שאתה רואה אותי הולך לדבר מצוה, אתה בא אלי ומבקש להטות אותי מן המצוה. אני עומד על נפשי ונלחם בך, על כן אני מזרז ומחזק את עצמי בקריאה הזו - 'גירא בעיניה דשטן'."

אמר לו השטן: "במקום לקלל אותי שיכנס בי החץ, אתה יכול לבקש מהקדוש ברוך הוא: 'גער ה' בך השטן'."

השטן הודה שהאדם אינו יכול לגבור עליו בלי עזרה משמים. אך הוא ביקש מפלימו: 'אתה רוצה לקבל עזרה מה?' אל תקלל אותי! פשוט מאוד תבקש מהקדוש ברוך הוא שיגער בי'. כשהקב"ה יגער בשטן, הוא יאבד את כוחו, והאדם יצליח לעמוד כנגדו.

נשאלת השאלה, מדוע כשאמר כך רב אחא בר יעקב לא ניזוק ואילו פלימו

לבושים בגדי לבן זכים וצחים. רטן העני: "מדוע אתם יושבים יחד, ואותי מושיבים לבדי?"

צרף פלימו את העני אל השולחן יחד עם כל בני הבית. מה עשה העני? היה יושב ומעלה על עצמו שחין ופצעים המוציאים לחה ועושה בהם דברים מאוסים. העירו לו: "שב כראוי".

אמר להם: "תנו לי כוס".

הביאו לו כוס. היו בטוחים שהוא רוצה כוס לשתות בה, אך הוא התחיל לירוק לתוכה את כיחו וניעו. פלימו לא יכול היה לעצור ברוחו וגער בו: "דרך ארץ!"

העני שמע את הגערה, צנח לארץ ומת. התחילו הבריות להתלחש: "פלימו אחראי למותו של העני".

חשש פלימו לשלומו, ברח מביתו והתחבא בבית הכסא. הלך אחריו השטן המחופש לעני, ונפל לפניו. ראה השטן את פלימו שרוי בצער ובפחד, והחליט להתגלות בפניו. אמר לו: "אני השטן, ובאתי לנסות אותך". ואז שאל השטן את פלימו: "אמור לי, מפני מה

נצטער כנ"ל?

השיב השטן, וכי ניסית אותו (את איוב)?
תן עליו יסורים, ונראה מה יענה...

'כיון דחזיא להקדוש ברוך הוא דנטיה
דעתיה בתר איוב, אמר חס ושלום
מינשי ליה לרחמנותיה' (כיון שראה השטן
שדעתו של הקב"ה נוטה אצל איוב, חשש שמא
תשכח זכותו של אברהם, לכן קטרג השטן על איוב
- נמצא שקטרוגו על איוב היה לשם שמים שלא
תשכח זכות אברהם אבינו).

ובהמשך הגמרא מביאה שרב אחא
בר יעקב דרש את הדרשה הזו
בפפוניא (שם של מקום), ובא השטן ונשק
לרגליו, על כך שדרש שכוונתו הייתה
לשם שמים.

וכיון שהיו ידידים, לכן אף שאמר "דין
גרא בעיניה דסטנא", לא עשה לו
השטן דבר.

ואפשר לבאר עפ"י הגמרא בבבא
בתרא (טז ע"א), שאמר רבי לוי, פנינה
ושטן לשם שמים נתכוונו.

[לפני כן הסבירה הגמ' על הפסוק (איוב
א, י) "וַיֹּאמֶר ה' אֶל הַשָּׁטָן מֵאַיִן תָּבֹא
וַיַּעַן הַשָּׁטָן אֶת ה' וַיֹּאמֶר מִשׁוֹטַי בְּאַרְצֵי
וַיִּמְהַלְתֶּם לִּי בָהּ" - אמר (השטן) לפניו:
רבש"ע שטתי בכל העולם ולא מצאתי
כעבדך אברהם, שאמרת לו (בראשית יג,
יז) "קום הַתְּהַלֵּךְ בְּאַרְצֵי לְאַרְצֵי וּלְרַחֲבֶהָ
כִּי לֹא אֶתְּנֶנָּה" ובשעה שביקש לקבור
שרה לא מצא מקום לקבורה ולא
הרהר אחר מידותיך.

השיב לו הקב"ה: הראית את עבדי
איוב? אין כמוהו...

זמן חינוך הילדים

אחד מן הזמנים לשמוע דבריה ולהיות הקול יוצא בתוך כל העם, אנשים ונשים וטף, לאמר: 'מה הקיבוץ הרב הזה שנתקבצנו יחד כולנו?' ותהיה התשובה: 'לשמוע דברי התורה שהיא כל עיקרנו והודנו ותפארתנו', ויבואו מתוך כך לספר בגודל שבחה והוד ערכה ויכניסו הכל בליבם חשקה, ועם החשק בה ילמדו לדעת את השם ויזכו לטובה וישמח ה' במעשיו".

כולם היו נקהלים ומתקבצים למעמד הנשגב הזה, אנשים נשים וטף, ויש אומרים שחיוב הבאת הקטנים הוא כבר מגיל שלושים יום.

(מנחת חינוך, שם).

הגמרא (חגיגה ג ע"א) מקשה: "אם אנשים באים ללמוד, נשים באות לשמוע, טף למה באין?" ומתרצת: "כדי ליתן שכר למביאייהן".

ועדיין יש להבין, אם אין תועלת לטף בביאתן, מדוע יהיה שכר למביאים

מורי ורבי, ראש ישיבת "בית יוסף נובהרדוק", רבי בן ציון ברוק זצ"ל, מביא בספרו "הגיוני מוסר" (ח"ג עמוד רמד, פרשת וילך) רעיון נפלא מאוד בעניין מצוות הקהל, המתקיימת בחג הסוכות שבמוצאי שמיטה.

בתורה הקדושה נאמר (דברים לא, יב): "הִקְהַל אֶת הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים וְהַטַּף... לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וְלְמַעַן יִלְמְדוּ וַיִּרְאוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם". ואומרת הגמרא (סוטה מא ע"א): "מוצאי יום טוב הראשון של חג בשמיני, במוצאי שביעית, עושים למלך בימה של עץ בעזרת המקדש והוא עומד ומקריא מתוך ספר התורה".

ה"חינוך" (מצוה תריב) כתב לבאר שרשי מצוה זו: "לפי שכל עיקרון של עם ישראל היא התורה, ובה ייפרדו מכל אומה ולשון, להיות זוכין לחיי עד, תענוג נצחי שאין למעלה הימנו בנבראים. על כן, בהיות כל עיקרון בה, ראוי שייקהלו הכל יחד בזמן

אותם?

וצריך בזה זהירות רבה ועצומה.

אלא שניתן ללמוד מכאן יסוד עצום
בחינוך הילדים:

אף שהתינוק עדיין צעיר לימים, ולא הגיע לגיל חינוך, הריהו קולט, שומע ומבין את הנעשה סביבו. לכן ציוותה התורה להביא את התינוקות לבית המקדש, לשמוע את דברי התורה, כדי שיספוג התינוק בנשמתו את עניין שמיעת דברי התורה, ועל ידי כך כשיגדל ירגיש יותר קירבה לתורה.

אף שעדיין לא הגיע התינוק לגיל חינוך, אם הוא נמצא במקום קדוש, ושואף ברוחו מאווירה דקדושה, הדבר משפיע על ליבו ונפשו של הילד לטובה.

נלמד מכאן, עד כמה צריך להיזהר לשמור את צעירי הצאן מכל משמר, לבל יראו וישמעו דברים שאינם לפי רוח התורה והמצוות, וקל וחומר שלא לקחתם למקומות שיש שם כל מיני מראות נגעים, ליצנות ולשון הרע ורכילות.

במשנה באבות (ב, ה) נאמר על רבי יהושע בן חנניה: "אשרי יולדתו". וזה לשון רבנו עובדיה מברטנורא בביאור המשנה:

"אשרי יולדתו - מאושר במידות טובות, עד שכל העולם אומרים עליו אשרי מי שילדתו. ויש אומרים: על שם שהיא גרמה לו שיהא חכם, שהיתה מחזרת על כל בתי מדרשות שבעירה, ואמרת להם: 'בבקשה מכם, בקשו רחמים על העובר הזה שבמעו שיהיה חכם', ומיום שנולד לא הוציאה עריסתו מבית המדרש, כדי שלא ייכנסו באוזניו אלא דברי תורה".

אמו של רבי יהושע העניקה לו את האפשרות להיות חכם גדול בחכמת התורה, זאת על ידי שלא הוציאה עריסתו מבית המדרש, וכך קלטו אוזניו דברי תורה, ונפשו ספגה את קדושת התורה.

יתברך, ונתן תודה ושבח לבורא, על שקבע את מקום חיות המזון של התינוק ליד הלב, שהוא מקום בינה [וכפי שנאמר בנוסח "פתח אליהו הנביא": "בִּינָה לְבָא וּבָה הַלֵּב מִבֵּין"] . אצל החיות והבהמות מקור המזון של התינוקות נמצא במקום טינופת, ובשעת אכילתם מסתכלים הם במקום מאוס. אך האדם אינו כן, אלא בשעת אכילתו צופה ומביט בלב שהוא מקום בינה.

ולכאורה, עדיין יש להקשות, ומה בכך אם יינק התינוק ויראה מקום טינופת, הרי קטן הוא ולא מבין דבר? על פי היסוד שנתבאר לעיל, הדבר מובן - התינוק קולט את כל המראות שהוא רואה, אף שהינו רך וצעיר לימים.

כדי שיגדל הילד בקדושה ובטהרה, הפליא ה' חסדו עלינו וקבע שמקום מזונו, שממנו חיותו, יהיה במקום בינה.

בגמרא (ברכות י ע"א) מובא, שאת הפסוק "פִּיהָ פִּתְחָהּ בְּחֻכָּמָהּ וְתוֹרַת חֻסֵּד עַל לְשׁוֹנָהּ" (משלי לא, כו) אמר שלמה המלך על דוד אביו.

וזאת לפי: "שדר בחמישה עולמים ואמר שירה. דר במעי אמו ואמר שירה, שנאמר: 'בְּרַכֵּי נַפְשֵׁי אֶת ה' וְכָל קֶרְבֵי אֶת שֵׁם קְדֹשׁוֹ' (תהלים קג, א).

יצא לאויר העולם ונסתכל בכוכבים ומזלות ואמר שירה, שנאמר: 'בְּרַכּוּ ה' מְלֵאכָיו גִּבְרֵי כַח עֲשֵׂי דְבָרוֹ לְשִׁמְעַע בְּקוֹל דְּבָרוֹ. בְּרַכּוּ ה' כָּל צְבָאָיו מְשֻׁרְתָיו עֲשֵׂי רְצוֹנוֹ' (שם כ-כא).

ינק משדי אמו ונסתכל בדדיה ואמר שירה, שנאמר: 'בְּרַכֵּי נַפְשֵׁי אֶת ה' וְאֵל תִּשְׁפְּחֵי כָּל גְּמוּלָיו' (שם ב).

שואלת הגמרא: "מאי כל גמוליו?" ועונה: "אמר רבי אבהו: שעשה לה דדים במקום בינה."

דוד המלך התבונן בנפלאות ה'

המשפט והרחמים

ישר לפנינו משורת הדין". עכ"ל.

בראש השנה וביום הכיפורים הקב"ה גזר את גזר דינו של כל אדם. אולם אחר כך מגיע יום הושענא רבה, שבו הקב"ה מחלק פתקאות בחסד, ולא לפי גזר הדין שנגזר.

הנענועים שעושים ביום הושענא רבה, התהלים והקריאה במשנה תורה, שנשארים ערים במשך כל הלילה, לומדים את המדרשים ואת הזוהר הקדוש - כל זה מעורר עלינו את מידת הרחמים.

אומנם, מסירת הפתקין בהושענא רבה היא החותם החיצוני. ואכן ביום זה עומק הדין נמצא עדיין במקצת. החותם הפנימי נמצא בשמחת תורה. השמחה השלימה, שבאה מתוך אהבה, והזיעה שאנו מזיעים בשעת השמחה - מוחקים לגמרי את גזר הדין, ובלבד שהשמחה תהיה אכן שלימה.

כתב ה"אור החיים" הקדוש (על הפסוק בדברים לב, ד): "כי האדון ה' צבאות ברא העולם במשפט, דכתיב (משלי כט) 'בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אֲרָץ', ואמרו ז"ל (תנחומא שופטים), שנשבע ה' שיעמיד העולם על המשפט. אבל מצינו לו י"ג מידות שכולם רחמים, ואם נשבע על המשפט מה מקום לרחמים?

אכן הסדר הוא על זה הדרך: כי מתחילה כשיושב על המשפט הוא מעמיד המשפט על תילו. וכשבא להשתלם - מתרצה ברחמים ומתפייס בתחנונים. והוא על דרך אומרו (תהלים קמה): 'צַדִּיק ה' בְּכָל דְרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו', פירוש: כשהוא בא להדריך דבר הוא מדריכו על קו הדין, אבל במעשיו - פירוש בשעת מעשה - כשבא אדם ומתחנן א-ל רחום וחנון - ירחמהו, והוא אומרו: 'צַדִּיק וישר הוא', פירוש: צדיק על קו הדין, וזה בתחילה, אבל אחר כך 'וישר', פירוש:

טובה תחת רעה

למצרים, ובשל כך היכה משה על הסלע. ולמרות זאת, לא זו בלבד שמושה רבנו לא שנא אותם ולא הרחיקם מליבו, אלא נשאר עם אותה אהבה אמיתית כלפיהם, ולא זו מחבבכם, עד שעמד וברכם "וזאת הברכה".

צא ולמד מעלתו וזיכוכ מידותיו של משה רבנו!

כאב לו ביותר על שלא יזכה להיכנס לארץ ישראל, שהרי לאחר שקיבל את הידיעה הנוראה על עונש קשה זה, עמד משה, הפציר בתפילות והתחנן חמש מאות וחמש עשרה תפילות לפני ה' יתברך!

תפילותיו לא התקבלו, אך בכל זאת הוא עומד ומברך את ישראל מכל ליבו. אין לו שום שמץ של קפידה על אלו שגרמו לו, לכאורה, לקבל את

וזאת הברכה אשר בָּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹקִים (דברים לג, א).

מדוע פותחת הפרשה בו' החיבור - "וזאת הברכה"? לאיזה ענין מתקשרות ומתחברות ברכות משה לבני ישראל?

מבאר ה"אור החיים" הקדוש, שבא הכתוב להודיענו סבלנותו ומידותיו של משה רעיא מהימנא ולספר איך התנהג עם בני ישראל, שהרי בפרשה הקודמת כתוב, שנגזר על משה רבנו שלא יעבור את הירדן ולא יכנס לארץ ישראל, אלא ימות בהר העברים. ומי גרם למשה רבנו שיצטרך למות במדבר? ללא ספק, עם ישראל!

הם באו וצעקו לפניו שאין להם מים ואמרו: "מִי יִתֵּן מוֹתְנוּ בְּיַד ה' בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם... כִּי הוֹצֵאתָם אֶתְנוּ אֶל הַמִּדְבָּר הַזֶּה" (שמות טז, ג) וביקשו לחזור

העונש הזה!

וזאת - בו' החיבור - לומר, כי בקשר ישיר לדברים שאמר לי קודם הקב"ה, שלא אעבור את הירדן, אני עומד ומברך אתכם - וזאת הברכה.

קשה מאוד להגיע למדרגה גבוהה כזו, של קבלת מכות ועונשים מתוך זיתור ומחילה, ולא רק שלא כועסים על הגורם לכך, אלא עוד מברכים אותו.

במהלך הדורות זכינו לראות בעם ישראל אנשים טהורי לבב, אשר זכו להגיע למדרגה עצומה כזו.

לפני כמאה וחמישים שנה שררו בירושלים עוני ודלות נוראים. מובן, כי אחד התפקידים הקשים והבלתי נחשקים ביותר, היה תפקידו של גבאי הצדקה, ומי שנטל על שכמו את המשימה היה יהודי צדיק.

למרות הקושי בהשגת התרומות ועול העניים הגדול, הוא לא הסכים לוותר על הזכות להחיות משפחות ולשמח יתומים ואלמנות.

באחד הימים כלתה הפרוטה מן הקופה, ובדיוק אז הגיע לביתו של גבאי הצדקה עני מרוד וביקש: "יום שישי היום, ואין לי פרוטה לקניות השבת. אנא, תן לי מעט כסף".

"אין בקופה פרוטה לפרטה", אמר הגבאי.

"אבל אין לי כלום לשבת", התחנן העני.

"הקופה ריקה".

"ומה יהיה עם השבת שלי?"

לקחו הגבאי אל קופת הצדקה, פתח אותה לעיניו והראה לו שהיא ריקה לגמרי. לאחר מכן קרא לאשתו ושאל אותה, לעיניו: "אולי יש בביתנו משהו? אולי שמרנו חיסכון כלשהו לבר מצוה של הבן, ונשתמש בו כעת?"

"לא", השיבה, "הפעם באו עניים רבים לבקש, וכבר גמרנו לחלק גם את כל החסכוניות שלנו".

"תן לי!", אמר העני בתקיפות.

"הלוא ראית את הקופה הריקה, וגם

מחד גיסא כל בחור שרוצה להמשיך ללמוד אחר החתונה זקוק לנדוניה כלשהי, והרב היה עני מרוד, ולא יכול היה להציע מאומה, אך מאידך גיסא כבוד גדול היה להינשא לבתו של ראש הישיבה, ועל כן אותו בחור הביע את הסכמתו.

בו במקום שתו 'לחיים', וראש הישיבה יצא מגדרו וקנה לבחור חליפה ומגבעת חדשות, וכן שעון זהב. ונקבע מועד לחתונה.

כנהוג באותם ימים, עד זמן החתונה לא שהו הבחור והבחורה באותו מקום. משום כך, תיכף ומיד לאחר האירוסין נסע הבחור ללמוד בישיבת וולוז'ין, עד שיחלפו ארבעת חודשי האירוסין.

בוולוז'ין הבחין בו אחד השדכנים. הוא התפעל מאוד מן הבחור המרשים, שהיה גם יפה תואר וגבה קומה, ושמו יצא לפניו כאחד מטובי הבחורים. ניגש והתעניין אם הוא נשוי כבר. סיפר לו הבחור כי זה עתה השתדך הוא עם בתו של ראש ישיבת קמניץ.

שמעת את דברי אשתי. מנין אתן לך?"

באותו רגע גברה מרירות ליבו של העני, ובלי להתבלבל הוא סטר על לחיו של גבאי הצדקה!

הגבאי לא איבד את עשתונותיו. במקום לצעוק עליו שיסתלק מביתו, המשיך לחטט בכיסי הבגדים. חיפש וחיפש, עד שמצא באחד הכיסים פרוטה. הושיטה לעני בשמחה גלויה ואמר: "הנה, הקב"ה עזר לנו. קח את הפרוטה, ולך תקנה בה צורכי שבת...". והדבר המופלא ביותר היה שמחתו הרבה באותה שעה!

ראש ישיבת קמניץ, רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל, היה גאון עצום. היתה לו בת שהגיעה לפרקה, והוא ביקש לקחת לה לחתן בחור למדן ועילוי גדול.

הוא חשק מאוד באחד מן העילויים שלמד בישיבתו, והחליט לשלוח אליו את ההצעה.

מכתב התנצלות שבו כתב, שמכיון שהזדמנה לפניו הצעה אחרת, אין הוא יכול להמשיך את הקשר. הוא ביקש סליחה מראש הישיבה ומבתו, והוסיף עוד בקשה אחת - כאן בוולוז'ין רוצים לדעת עד כמה תלמיד חכם הוא, ולכן הוא מבקש מראש הישיבה שיכתוב לו מכתב המלצה...

נורא נוראות! 'הרצחת וגם ירשת?!' לא רק שהוא מבטל שידוך לבת הרב, שהמתין זמן כה רב לשדך אותה, וכנראה יתקל בקשיים גם הלאה בעקבות ביטול השידוך, אלא שהוא מבקש שהרב ימליץ עליו כלמדן מופלג לצורך שידוך אחר שהוא רוצה לעשות...

אך רבי ברוך בער לא אמר מילה לאיש. התיישב מיד וכתב מכתב המלצה לאותו בחור. לאחר שהאריך לכתוב, קרא לכמה מטובי תלמידיו, וביקש מהם שיעברו על ההמלצה ויראו אם צריך לתקן או להוסיף בה משהו, באומרו: "רוצה אני שתבדקו האם מה שכתבתי משקף באמת

התחמץ ליבו של השדכן בקירבו. לו היתה תוכנית אחרת עבור הבחור... לבסוף לא הצליח להתאפק והחל לדבר על ליבו של הבחור בגנות השידוך שעשה.

"מה יתן לך ראש הישיבה?" - אמר אותו מושחת - "כאן בוולוז'ין יש גביר גדול, שיש לו בת חשובה מאוד. הוא יוכל לפרנס אותך כל חיך! אתה הרי רוצה ללמוד אחרי נישואיך... איך תלמד כשאינ בידך פרוטה לפרטה? ממה יתפרנסו ילדיך? כאן תוכל לשבת וללמוד עשרים שנה בנחת ובשלוה, ללא שום דאגה..."

"אבל התחייבתי" - ניסה הבחור לומר, אך השדכן לא הרפה ממנו: "בגלל התחייבות פזיזה זו תצטרך לצאת לעבוד..."

הוא פיתה ופיתה אותו, התחייב על סכומי ענק, עד שהבחור לא הצליח לעמוד בניסיון.

הוא לקח את החליפה והמגבעת שקיבל ביחד עם שעון הזהב, שיגר אותם לראש ישיבת קמניץ, והוסיף

באותו קרון ישב אברך צעיר כבן עשרים וחמש שנה. כשראה את רבי ישראל מוציא סיגריה ומתחיל לעשן, החל להתלונן "מה זה? וכי אנחנו צריכים לסבול את העישון שלך? כל הדרך ניחנק ממך?"

רבי ישראל, שלבש בגדי אדם פשוט, ולא היה נראה רב כלל, לא אמר מילה ולא הצטדק שזהו קרון מיוחד למעשנים, אלא כיבה את הסיגריה מיד, והתנצל שלא ידע שהעישון מפריע לו...

בהמשך הנסיעה פתח רבי ישראל את החלון הסמוך אליו. תוך רגע החל האברך הצעיר לקטר: "וכי צריך אני לסבול את הרוחות הללו? סגור את החלון מיד!"

ורבי ישראל סלנטר קם וסגר בשתיקה את החלון...

ליד מקומו העמיד רבי ישראל מזוודה קטנה עם ספריו. כשראה האברך את המזוודה רטן בקול "שים את המזוודה במקום המיועד למזוודות. עוד עלול אני להיתקל בה וליפול..."

ובתמים את למדנותו של אותו בחור, ואם כל אחד שיקרא את ההמלצה יבין שהוא למדן חשוב..."

התפלאו התלמידים. מדי פעם היה ראש הישיבה כותב המלצות לתלמידיו, אולם מעולם לא ביקש שיעברו על כתב ההמלצה שלו. מה ראה לעשות כן כעת?

רק לאחר שאישרו את המכתב, גילה להם כי זה עתה קיבל ממנו הודעה שהוא שובר את השידוך, והוא ביקש המלצה לשידוך הבא שלו... "פחדתי שמא חס וחלילה לא כתבתי מספיק, אולי נטייתי לקצר בשבחיו לאחר האכזבה שגרם לי... לכן רציתי לוודא שאומנם כתבתי טוב..."

הגאון רבי ישראל מסלנט, גדול המוסר, היה חתנו של רבה של וילנא. פעם נסע לבקר את חמיו במטרה לשהות אצלו כחודש ימים.

ברכבת היה קרון מיוחד למעשנים, ורבי ישראל, שנהג לעשן, התיישב שם.

"מה לך?" התענין בעל האכסניה, "דאָגה בְּלֵב אֵישׁ יִשְׁחַנֶּה" (משלי יב, כה). שח לו: "פשעתי, פגעתי ברב גדול... איני יודע כיצד לכפר את עוונתי", וסיפר את סיפור המסע האחרון.

אמר האכסנאי: "אם פגעת ברבי ישראל מסלנט, אינך צריך לחשוש. אין כמוהו סלחן וותרן. אלך איתך לבקש את מחילתו".

"מתבייש אני", אמר האברך הצעיר, "תכננתי להיבחן אצל חמיו ולקבל ממנו תעודת שחיטה".

"תנוח דעתך", הרגיע אותו האכסנאי, "אכול בשמחה את לחמך, וגם תעודת שוחט תהיה לך".

ואומנם הוא בא והתנצל באוזני רבי ישראל שאינו יודע מה גרם לו להתנהג כך. ודאי היה מתוח מן המבחן שעליו לעבור...

רבי ישראל הרגיעו והודיע לו כי מחל לו מיד, וזה בסדר גמור שאינו אוהב עישון סיגריה או חלון פתוח... והוסיף להתעניין "לצורך מה באת לוילנא?"

"סליחה, סליחה", התנצל רבי ישראל, נטל את המזוודה והניח אותה במקום אחר.

כך התנהלה כל הנסיעה.

האברך התלונן על ימין ועל שמאל, ורבי ישראל ויתר ועשה כל מה שרצה. כשהגיעו לוילנא הבחין האברך במאות אנשים המתקהלים ברציף. ניגש ושאל: "לכבוד מי באתם לכאן?" "באנו לקבל את פני הגאון רבי ישראל מסלנט, חתנו של האב"ד", ענו לו.

"לא ראיתי אותו ברכבת", אמר האברך, ופתאום לנגד עיניו הוא רואה את כולם נוהרים לעבר האברך שישב איתו וזכה' להערותיו... הוא כמעט התעלף.

לא עלה בדעתו ששכנו למסע הוא הגאון רבי ישראל מסלנט, חתנו של הרב הראשי בוילנא, שממנו עליו לקבל הסמכה לשחיטה...

הוא מיהר לברוח מהמקום. מצא לו אכסניה ושהה שם כשהוא עצוב ומדוכדך.

והורה לו ללמד את אותו אברך את כל הלכות שחיטה באופן יסודי, שילם לו תמורת הלימוד, ולאחר מכן הכניסו להיבחן שוב.

הפעם שלט האברך בחומר וקיבל תעודה מן הרב.

אחר כך אמר לאברך: "סידרתי את התשלום לבעל האכסניה. אינך צריך לשלם מאומה", ואם לא די בכך גם יצא ללוות אותו לתחנת הרכבת...

השתומם האברך: "אני פגעתי ברב, וכך הוא מרבה בטובות אלי... אפשר שלא היה צריך למחול לי כלל, והנה לא די שמחל לי, אלא שעוטרף זאת בכל כך הרבה שפע - דואג ללמד אותי, שילם על כך, שילם את חובי לאכסניה, ואפילו ליוה אותי לרכבת... מדוע?"

האברך סיפר שהתכוון לקבל תעודת שוחט מן המרא דאתרא.

"אסדר לך שתוכל להיכנס אליו מיד, ללא המתנה מיותרת", אמר רבי ישראל, וביקש מחמיו לבחון את האברך מיד.

נאות הרב לקבלו, אך לאחר דקות ספורות שבהן בחן את האברך הצעיר, התרשם כי הלה אינו יודע מימינו ומשמאלו, ולא שייך בשום אופן לתת לו תעודת שוחט מטעמו.

ניסה רבי ישראל לבקש שיבחן אותו שוב. יתכן שהוא עייף מן המסע, אך חמיו סרב. "זה לא מתח ועייפות. הוא לא יודע את עיקרי הדברים".

אמר רבי ישראל לאברך: "הרב רוצה שתחזור טוב יותר על הנלמד", הוא קרא לאחד מן השוחטים המומחים

זיווג הגון

מוריה בת רויטל

לו, זהו סימן שלא רק מחל, אלא שהוא אוהב אותו באמת ובתמים. כעת הינך יודע, שלא רק שמחלתי לך, אלא שאוהב אני אותך אהבה אמיתית, ואתה בשבילי כמו כל יהודי אחר!"

כזה היה משה רבנו, וכאלו הם ההולכים בדרכיו!

אמר לו רבי ישראל: "אומר לך את האמת. כשאדם פוגע בחברו ומבקש מחילה, יתכן שהנפגע מוחל לו, אך איך ידע שלא נשארה לו שום טינה בלב, ויש לו רק אהבת ישראל אמיתית של 'ואהבת לרעך כמוך'? רק כאשר הוא תומך בפוגע, מסייע בידו ועוזר

כל מה שקיבלת - העבר הלאה!

לתלמידינו בשלמות את כל מה שהוא עצמו למד. הרי תורתנו לא תיפגם במאומה אם יעביר אותה הלאה במלואה. אם כך יעשה - הוא עצמו יתעלה על ידי זה.

כך כתב ה"אור החיים" הקדוש על הפסוק הראשון של ספר ויקרא: "ויקרא אל מִשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לְאָמֵר", וזה לשונו: "ובדרך רמז ירמוז, שיאמר משה לישראל שם באוהל מועד כל אשר יצוהו ה', לזה סמך 'מאוהל מועד לאמר', פירוש

תורה צוה לנו מִשֶׁה מוֹרְשָׁה קְהֵלֶת
עֲקֹב (לג, ד)

משה רבנו לימד לכלל ישראל את התורה שקיבל מה' יתברך, ולא השאיר לעצמו דבר.

את כל מה שקיבל - העביר הלאה. "משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע" (אבות א, א), משה ויהושע היו שווים בידיעת התורה.

מכאן אנו לומדים לכל מי שמרביץ תורה בכלל ישראל, שעליו למסור

מהשם יתברך, הוא כדי להעבירו במלואו לכלל ישראל, ולכך בחר בו השי"ת להיות מוסר התורה לעם ישראל.

משם יאמר הוא לישראל".

זו היתה מעלתו הגדולה של משה רבנו: הוא הרגיש כי כל מה שקיבל

תורה תחלתה חסד וסופה חסד

אני יכול להרוויח? מי יכול לעזור לי? מה ישרת את האינטרסים שלי?

אולם התורה מחנכת את האדם לשנות את נקודת המבט, ובמקום לחפש את טובת עצמו, יחפש הזדמנויות שבהן הוא יכול להיטיב עם הזולת.

יתר על כן, גם כאשר אנו נמצאים במצב שבו יש לנו זכות לתבוע מאחרים, גם אז, מלמדת אותנו התורה להתעלות מעל עצמנו ולבדוק היכן בכל זאת אנו יכולים לחמול ולהיטיב.

ומנין למדנו זאת? מהעניין שאליו מתכוונת הגמרא באומרה: "תורה - תחילתה גמילות חסדים": חטא אדם הראשון.

הבה נתבונן בכך: אדם וחוה עברו על

וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בַּגִּי (דברים לד, ו).

"תורה - תחילתה גמילות חסדים, וסופה גמילות חסדים; תחילתה גמילות חסדים, דכתיב (בראשית ג, כא): 'וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ פְתָנוּת עוֹר וַיִּלְבָּשׁוּם'; וסופה גמילות חסדים, דכתיב: 'וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בַּגִּי'" (סוטה יד ע"א).

התורה פותחת בתיאור מעשה חסד שגומל הקב"ה עם אדם וחוה, ומסתיימת במעשה חסד נוסף, עם משה רבנו, ללמדך שזו צורת תיקון האדם והעולם, "כִּי אֶמְרְתִי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה" (תהלים פט, ג).

רוב האנשים מסתובבים בעולם במבט המבקש כל העת את טובת עצמם: מה

לעצמם חגורות מעלי תאנה, היתה תוצאה טבעית של המעשה שעשו, ואולי אפילו חלק מן העונש.

עברתם על דבר ה' לא הצלחתם לעמוד במצוה היחידה שנתן לכם? כעת, שאו בתוצאות, ואל תצפו לקבל עזרה!

אולם הקב"ה אינו מותיר אותם בבושתם, אלא: "וַיַּעַשׂ לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתַנּוֹת עוֹר וַיְלַבְּשֵׁם" (שם, כא).

צווי ה' - היחיד שנתן להם עד אז! ואכלו מעץ הדעת. כתוצאה מכך: "וַיִּדְעוּ כִּי עֵרְוָם הֵם" (בראשית ג, ז), ומבאר רש"י: "אף הסומא יודע כשהוא ערום, אלא מהו 'וידעו כי עירומים הם'? מצוה אחת היתה בידם, ונתערטלו הימנה".

במבט פשוט, הבושה שהיתה מנת חלקם של אדם וחווה לאחר שאכלו מעץ הדעת, ואשר בשלה תפרו

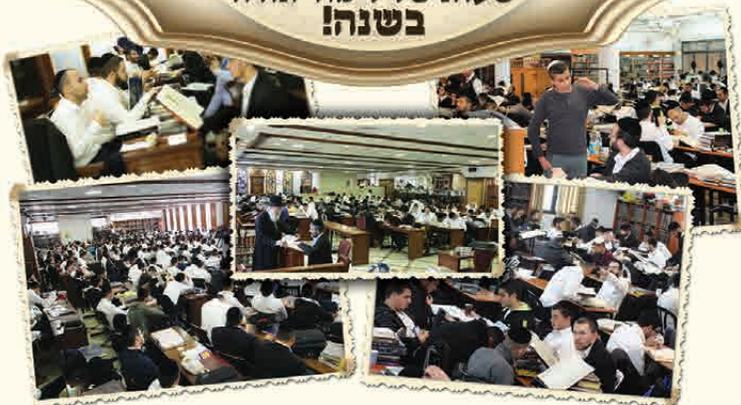

המרכז העולמי לתודעה יהודית מוסדות אור החיים

ע"ש הקדוש רבנו חיים בן עטר זצוק"ל - בראשות הרה"ג ראובן אלבז שליט"א

למעלה מ- 10,555,000 שעות של לימוד תורה בשנה!

להקדשת יום לימוד תורה הנלמד ע"י מאות אברכים ובחורים **02-5000455**

ניתן להקדיש את הלימוד לעילוי נשמה, לרפואה, לזיווג, להצלחה וכו'

רח' עזרא 1 ת.ד. 5512 ירושלים טל: 02 - 5000455 פקס: 02 - 5000502 orhachaim.org

לחסויות, להפצה, להנצחות

ולקבלת העלון

orhachaim4@gmail.com

או בטלפון: 02-5000455

058-321-3565

נא לציין "עבור חוברת האור לחיים"

החוברת הודפסה על ידי התורמים והמסייעים הי"ו

לזרע בר קיימא: אפרת בת שמחה סוליקה

לרפואת: רמי בן חוה הי"ו, רמי בן אסתר הי"ו, תקוה בת רחל ויקאם הי"ו,

ראובן בן יעריה הי"ו, גרשון חי בן רחל הי"ו, דוד וראובן בני שרית הי"ו,

אילה בת שושנה הי"ו, ישראל בן רימה הי"ו, מיכל בת אסתר הי"ו,

התנוקה נטע בת ג'והנה הי"ו

ולעילוי נשמת: ר' דוד בן איה ז"ל, מרים בת זהרה ז"ל,

מוזל בת מרים ז"ל, אליעזר בן רגינה ז"ל, ר' יהודה בן עישה ז"ל,

תמר בת רגינה ז"ל, רחל בת נג'מה כוכבה ז"ל, לאה בת פנינה ז"ל,

מרדכי צבי בן רגינה ז"ל, ר' יגאל בן מלכה ז"ל,

יעקב בן ברטה ז"ל, יהונתן בן מרים ז"ל, יוסף בן ציונה ז"ל ת.נ.צ.ב.ה